Poštnina plačana v gotovini.

Leto XXII., št. 205 — Ljubljana, torek 2. septembra 1941-XIX — Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. - Telefon 31-25, 31-26.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17.749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno L. 12.—, za inozemstvo pa L. 20.—

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

ZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Moč Mussolinija in Hitlerja

temelji na italijanskem in nemškem narodu, ki stojita strnjena za obema voditeljema

Ducejev sestanek s Hitlerjem na vzhodni fronti je mogočno odjeknil po vsem svetu kot dokaz neomajne volje za dosego končne zmage nad razkrojevalnimi silami v Evropi

Ljubljana, 1. septembra

Razgovori med Ducejem in Firerjem so prvi, ki so se razvijali na fronti med grmenjem topov ter med truščem silovitih borb, ki so dosegale svoj vrhunec in so že stopili v zgodovino zaradi svojega odločilnega pomena za usodo Evrope in vsega sveta. Duce in Hitler sta v kratki časovni razdalji od žalostnega sestanka na Atlantiku z nekoliko enostavnimi besedami pribila najvišje namene in cilje vojne osovinskih sil ter novega evropskega reda, ki ga bo vzpostavila in zajamčila končna zmaga.

Sedaj se postavlja pred zgodovino usodna odločitev. Na eni strani gre borba za najbolj barbarsko in nečloveško, kar si je mogoče misliti, namreč za suženjstvo narodov ter njihovo brezvestno izkoriščanje v dobro majhne kaste razbojnikov, na drugi strani pa vidimo plemenito prizadevanje, da se da izmučeni in okrvavljeni Evropi pravičen mir, temelječ na sodelovanju vseh za skupno višjo korist. Le tako se bosta očuvala blagostanje in omika naše celine.

Uradno poročilo iz Rima o tem zgodovinskem sestanku vsebuje poleg vsega tega še neko izredno važno ugotovitev, ko pravi: »Razgovori so bili polni neomajne volje obeh narodov in obeh njunih voditeljev za nadaljevanje vojne do zmage.« Ta ugotovitev kaže, kako prazna in jalova so prizadevanja londonske propagande, ki skuša s prozornim namenom oddeliti oba voditelja od njunih narodov, naglašajoč, da se Velika Britanija ne bori proti italijanskemu in nemškemu narodu, marveč le proti nacizmu in fašizmu in proti obema voditeljema.

Uradno poročilo je z jedrnato odločnostjo odbilo to angleško zablodo, ko je poudarilo, da za obema voditeljema ter za idejama nacizma in fašizma strnjeno stojita italijanski in nemški narod, noseč zavestno in hrabro polno odgovornost za dogodke, ki ustvarjajo v Evropi nov red. Voditelja se v polni meri zavedata, da izvira njiju moč globoko v narodu in sta zato nosilca prave in nepotvorjene volje obeh narodov. To je dragocen donesek, krepko zavračajoč licemersko britansko slepomišenje ter besedičenje, ki hoče zlonamerno kopati prepad med obema voditeljema ter njunima narodoma.

Odmevi po svetu

V Nemčiji

Berlin, 1. sept. s. »Montag Post« objavlja razne odmeve z vseh strani sveta o sestanku Mussolinija in Hitlerja ter zagotavlja, da je bila s temi razgovori podana evropski celini trojna naloga in sicer: politična, gospodarska in kulturna skladnost.

Berlin, 1. sept. s. Vsi nemški listi še nadalje posvečajo cele strani sestanku Duceja in Führerja na vzhodni fronti.

Novi evropski red, piše »Völkischer Beobachter«, je bil vedno smoter Duceja in Führerja, ki sta se zdaj sestala na vzhodni fronti v trenutku, ko se nemške sile ob strani italijanskih vojakov bore proti boljševizmu, ki je sovražnik vsega sveta.

Zgodovina bo pokazala, da sta Benito Mussolini in Adolf Hitler pri izvrševanju svoje misije zastavila vso svojo vneto vero od trenutka, ko sta skušala prepričati druge sile o nujnosti odprave zmot in nepravic Versaillesa. Za zaključek bitke med obnovitveno voljo in toge ter negativne reakcije je bilo treba seči po orožju in tako je nastala vojna leta 1939.

Sleherni sestanek med Ducejem in Führerjem, ugotavlja »Börsenzeitung«, je oil vedno mejni kamen v zgodovinskih, političnih in vojaških dogodkih. Novi sestanek je torej že sam po sebi izredne važnosti. Poseben značaj mu daje kraj in doba, v kateri se je dogodil. S popolnim mirom kažeta Mussolini in Hitler svoje tovarištvo in svojo gotovost zmage v trenutku, ko se Sovjetska zveza maje v svojih temeljih in ko Anglija ne more zoperstaviti udarcem Osi, nič drugega, ko napade na male narode. Zmaga je odslej gotova in to bo zmaga miru in zmaga vseh evropskih narodov, kakor jasno zatrjuje poročilo o sestanku obeh šefov.

V nasprotju z načrti Versaillesa, ki so hoteli uničiti Evropo, je volja sil Osi dala kontinentu mir, ne na podlagi sile temveč na podlagi upoštevanja interesov vseh in sodelovanja ter edinosti vseh. Italija in Nemčija nočeta ukazovati, temveč voditi v polni zavesti svojih dolžnosti. Sestanek Duceja in Führerja je jasno potrdil dejstvo, da bo cilj Osi, to je zmaga nad boljševizmom in nad plutokracijo, gotovo dosežen.

S prvih črt evropske revolucije, piše »Deutsche Allgemeine Zeitung«, sta Führer in Duce potrdila svoje tovarištvo in istočasno položila temelje nove Evrope za plodno sodelovanje med narodi našega kontinenta. Prebila sta skupaj dneve kot vojaka med vojaki z nemškimi oboroženimi silami in oddelki italijanskega ekspedicijskega zbora in bila v stalnem stiku z vojaškimi poveljstvi na odsekih borbe. Duh prvih črt in tovarištvo sta značilnost skupnosti duš in osebnih stališč, kakor narodne in ideološke zveze njunih narodov. Ta skupnost obstoja tudi med narodnim socializmom in fašizmom. Ure in ure sta Hitler in Mussolini proučevala med štirimi očmi razne vojaške in politične probleme. V slogu uradnega poročila se zrcali zadržanje popolne stvarnosti in popolne jasnosti idej obeh šefov. Os se bori za Evropo in njen program, ki je bil napovedan, ne vsebuje fraz o sreči, ki naj doleti svet, ne vsebuje pa tudi nobene grožnje svetovne policije v slogu proglasov, ki so jih izdali tisti, ki se bore proti »hegemonističnim ciljem nacistov«. Führer in Duce stojita skupno s svojima narodoma trdno na tleh kontinenta. Na obsežni vzhodni fronti je Mussolini v preteklih dneh dobil ne samo neomajno gotovost zmage, temveč tudi prepričanje o zgodovinskem pomenu naših obeh revolucij. Zadostuje omeniti nasprotje zunanjega okvira sestanka obeh šefov Osi in sestanka med Rooseveltom in Churchillom, piše »Nazionalzeitung«, da se človek prepriča o različnosti med svetom teatrsko demagoške plutokracije in stvarnim ter ustvarjalnim svetom sil novega reda. Hitler in Mussolini, dva korporala svetovne vojne, sta hotela preživeti dneve med četami, ki se po njunem ukazu bore za civilizacijo Evrope. Na vojnem področju in v najbližji bližini borb sta pretresla najslavnejša vojskovodja teh časov temeljito probleme in cilje do končne zmage in vprašanja obnovitve nove Evrope, ki bo dala zmagi najvišji pomen.

Na Finskem

Helsinki, 1. sept. s. Finski tisk soglasno priznava velik pomen razgovorov Mussolinija in Hitlerja o priliki sestanka na vzhodni fronti. »Iltasanomat« prinaša pod naslovom »Odstraniti je treba vzroke vojne in uničiti boljševizem« daljši članek o razgovorih obeh voditeljev ter poudarja, da sedaj ni mogoče več doseči nikakršnega kompromisa. Italija in Nemčija morata imeti svoj prostor na soncu. Vprašanje kolonij in svoboda morij sta glavna problema, ki jih mora Evropa združena pod vodstvom osi izvojevati od skupnih neprijateljev.

Tudi »Helsinginsanomat« naglaša trdno voljo obeh voditeljev, da konča vojno s popolno zmago. V ostalem objavlja ves finski tisk z velikimi naslovi brzojavko, ki jo je poslal Duce Hitlerju.

V Turčiji

Carigrad, 1. septembra s. Poset Duceja na vzhodni fronti in njegovi razgovori z voditeljem nemškega naroda so še vedno predmet živega zanimanja turškega tiska. Listi naglašajo, da bo po vsej priliki tudi ta sestanek, kakor vsi dosedanji, izhodišče važnih političnih dogodkov.

Na Portugalskem

Lizbona, 1. sept. s. Portugalski listi skoraj brez izjeme na dolgo in široko razpravljajo na dolgo in široko o sestanku obeh voditeljev na vzhodni fronti poudarjajoč izreden političen in gospodarski pomen razgovorov Mussolinija in Hitlerja.

V Kolumbiji

Bogota, 1. sept. s. Sestanek Duceja s Hitlerjem na vzhodni fronti je zbudil tu živahno zanimanje vsega kolumbijskega tiska. Listi z velikim poudarkom prinašajo podroben opis sestanka ter komentirajo zaključno uradno poročilo o njem kot važen političen dogodek.

V Argentini

Buenos Aires, 1. sept. s. Vsi argentinski listi poudarjajo važnost zgodovinskega sestanka Duceja in Hitlerja na vzhodni fronti. Tisk prinaša obširne brzojavke iz Rima in iz Berlina, ki pod velikimi in mastnimi naslov naglašajo izredno važnost tega dogodka.

*

Hitlerjev govor za zimsko pomoč

Bern, 1. sept. d. Kakor poroča berlinski dopisnik lista »Bund«, bo imel nemški kancelar Hitler velik govor ob pričetku propagande za Zimsko pomoč 1941-42.

Boji na vsej vzhodni fronti

Odločilna faza bitke za Leningrad

Bern, 1. sept. u. Bitka za Leningrad je prešla v odločilno fazo. Tako poročajo iz Moskve, kjer priznavajo, da so nemške in finske čete v petek skoraj v celoti zavzele Tallinn.

Odesa se še brani, toda prebivalstvo čuti čim dalje hujše strahote obleganja. Vsi moški so mobilizirani v delavnicah, kjer delajo po 12 do 15 ur na dan. Mesto je bilo razdeljeno na več okrajev, katerih vsak ima svojega poveljnika, odgovornega za obrambo svojega predela do zadnje kaplje krvi.

V Moskvi so po informacija angleških in ameriških agencij naravnost konstetrnirani spričo vesti, da so bile zapornice na Dnjepru razdejane. Na stotine kvadratnih kilometrov ozemlja je vodovje spričo tega poplavilo. Posebno hud je vtis tega dogodka med širšimi sloji ljudstva, ki so mu vsa zadnja leta dopovedovali, da so bile zapornice največje delo režima in pravi čudež sovjetske tehnike. Spričo vsega tega so preostale sovjetskim oblastem na razpolago le še tovarne, ki so si jih zgradili na področju Urala.

Ob Dnjepru

Budimpešta, 1. sept. u. Madžarska brzojavna agencija poroča:

Ob Dnjepru prehaja sovražnik še nadalje v protinapade, pri katerih uporablja vse svoje sile. Sprva so bili ti protinapadi zelo hudi, nazadnje pa so močno oslabeli. Sovražnik je bil odbit na vseh točkah bojišča. Zavezniške čete so dosegle nove uspehe. Ker so operacije šele v teku, ni mogoče objaviti nadaljnjih podrobnosti. Plen orožja in streliva postaja zmeraj večji. Ujetih je bilo mnogo ruskih vojakov.

Uspešne akcije nemškega letalstva

Berlin, 1. sept. d. Tudi v nedeljo je nemško letalstvo v svojih operacijah na vzhodni fronti zabeležilo znatne uspehe. S pristojnega mesta so bile v noči na ponedeljek objavljene naslednje podrobnosti:

Na južnem delu bojišča je nemško letalstvo v teku dneva napadlo več sovjetskih letališč, pri čemer je bilo mogoče opaziti številne bombne zadetke med letali, razvrščenimi na tleh. Na ta način je uspelo sovjetsko-ruska letala na napadenih letališčih v veliki meri uničiti odnosno poškodovati. Na prostoru severovzhodno od kraja Gornostajpol ob izlivu Pripjata v Dnjepr, severno od Kijeva, so nemška letala napadla večje število sovražnikovih poljskih utrdb. V uspešnem napadu so bila tri sovražna letala sestreljena v borbi v zraku.

Na osrednjem frotnem odseku so bili napadi nemškega letalstva v prvi vrsti usmerjeni proti kolodvorskim napravam ter vlakom, zlasti na prostoru pri Konotogu na železniški progi Kijev—Moskva. Razen tega je nemško letalstvo izvršilo več uspešnih napadov na zbirališča sovražnikovih čet in na postojanke, kakor tudi na mostove, ki drže preko reke Desne. Vsi ti cilji so bili uspešno bombardirani.

V Finskem zalivu je nemško letalstvo nadaljevalo napade na sovražnikove ladje. Napadi proti tem ciljem so se uspešno končali. Na prostoru vzhodno od otoka Dagoe je bila od nemških bombnih zadetkov poškodovana sovjetsko-ruska trgovinska ladja s 3000 tonami.

Pristanek dveh sovjetskih letal na Aljaski

Nome (Aljaska), 1. sept. (Domei). Včeraj sta tu pristala dva velika sovjetsko-ruska hidroaviona, ki sta v neki skrivnostni misiji letela iz Moskve proti Washingtonu. Letali sta pristali zaradi obnovitve goriva, ki ga jima je zmanjkalo po zelo težavnem poletu preko Sibirije in Beringškega morja. Oba hidroaviona sta transportirala 43 potnikov, ki so bili vsi opremljeni z diplomatskimi potnimi listi. Pilota sovjetsko-ruskih letal sta izjavila, da sta iz Moskve odletela pretekli četrtek ter da bosta danes nadaljevala polet iz Nomeja proti Washingtonu preko Sitke in San Francisca.

Japonska policija v francoski koncesiji v Hankovu

Hankov, 1. sept. s. Odslej bo japonska policija opravljala službo javne varnosti v francoski koncesiji. Včeraj zjutraj je japonski uradnik pričel izvajati svoje posle. Na podlagi sporazuma s 16. avgustom je odšlo 66 policistov iz Anama v Šanghaj.

Začasno ustavljen francoski list

Vichy, 1. sept. d. Francoske oblasti so za pet dni ustavile izhajanje desničarsko usmerjenega francoskega lista »Jour«, ki izhaja od sklenitve premirja dalje na področju nezasedenega dela Francije. Prepoved je bila izdana radi nekega Nemčiji sovražnega komentarja, ki ga je objavil omenjeni list. V zvezi s tem ukrepom pripominjajo v političnih krogih v Vichyju, da je »Jour« ponovno delal propagando proti nemško-francoskemu sodelovanju.

Odbiti sovražni napadi pri Tobruku

Bombardiranje sovražnih postojank in pristaniških naprav — Uspešni napadi na sovražnika pri Gondarju

Glavni stan Oboroženih Sil je 1. septembra objavil naslednje vojno poročilo št. 454

Na fronti pri Tobruku so bili poskusi sovražnika za približanje v kali zatrti s takojšnjim nastopom naših oddelkov, ki so prizadeli nasprotniku izgube.

Italijanska letala so bombardirala taborišča čet, pristaniške naprave in krajevne obrambne postojanke, kjer so bili povzročeni mnogoštevilni požari.

Nemški letalci so sestrelili 1 letalo vrste Blenheim.

Nasprotna letala so metala bombe na nekoliko krajev na otoku Rodu. Pri tem je bilo nekaj ljudi ranjenih in so bile povzročene skromne škode.

V raznih odsekih bojišča pri Gondarju se razvija stalno delavnost naših oddelkov, ki so onemogočili sovražne akcije ter presenetili sovražnika, ki so ga razpršili ter mu odvzeli nekoliko živine in materijala.

Ducejeve nagrade kolonistom v Libiji

Manifestacija civilizacijskega dela Italije v severni Afriki

Tripolis, 1. sept. u. Komisar za izseljevanje in kolonizacijo Lombrassa je prispel v Libijo, da sam slovesno izroči Ducejeve nagrade najdelovnejšim kolonistom v Cirenaiki. V spremstvu zastopnika vlade, inspektorja Stranke Endricha, prefekta ter zveznega tajnika je komisar Eksc. Lombrassa najprej položil venec na grob Itala Balba. Nato si je ogledal vzorno vas fašističnega nacionalnega zavoda za socialno skrbstvo. Ogledal si je tudi nekatere privatne koncesije in je izrazil svoje zadovoljstvo spričo njihovega velikega napredka. Komisar je odpotoval tudi na deželo in si ogledal kmetijske koncesije v Misurati, Olivettiju, Previglioliju, Garibaldiju, Crispiju in Diodiju. Posameznim kolonistom je sproti razdelil dodeljene jim nagrade. Izrazil je svoje občudovanje nad doseženimi uspehi v borbi proti puščavi.

Pozneje je bil komisar v družbi guvernerja Libije in vrhovnega poveljnika Oboroženih Sil v severni Afriki generala Bastica v vasi Maddaleni, kjer ga je sprejel prefekt bengazijske pokrajine v spremstvu drugih zastopnikov oblasti. Vsa vas je bila v zastavah. Na trgu je bilo vse polno črnih srajc in bivših bojevnikov. Četa vojaštva je visokemu dostojanstveniku izkazala časti. Eksc. Lombrassa je množico nagovoril in je dejal, da je hvaležen Duceju, ker mu je poveril nalog, da razdeli med koloniste v bengazijski pokrajini nagrade za njihovo delo. Italija je ponosna na svoje sinove, ki so se naselili po Afriki, kjer obnavljajo staro rimsko zgodovino in ustanavljajo nova mesta. Prav oni bolje kakor kdorkoli drugi razumejo in čutijo veličino človečanskega in pravičnega dela, ki sta se ga lotila Mussolini in Hitler, ko sta sprejela izziv plutokracije, ki se nikoli ne nasiti, in Sovjetov, ki rušijo sleherni red. Eksc. Lombrassa je po govoru sam razdelil nagrade, množica pa je dolgo vzklikala Kralju in Cesarju ter Duceju.

Komisar Lombrassa in general Bastico sta se nato odpeljala v vas Oberdan, kjer sta prisostvovala telovadnemu nastopu in koncertu pevskega zbora fašistične mladine iz Bengazija. Ogledala sta si tudi razne ustanove in naprave Fašistične stranke. V Bedi Littoriji so ju pozneje sprejeli škof, prefekt in zvezni tajnik iz Derne. Prisotni so bili tudi zastopniki nemških vojaških oblasti. Tudi tam jima je bil prirejen navdušen sprejem. Ljudje so viharno vzklikali Dučeju in izražali svoje prepričanje z vzkliki: »Zmagali bomo!«

27 sovjetskih monitorjev in topničark uničenih na Dnjepru

Nemško vojno poročilo — Hapsal na Estonskem zavzet 11.400 ujetnikov pri Revalu — Uspešne akcije na zapadu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 1. septembra. (DNB). Vrhovno vojno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Oddelki nemške vojske so od 26. avgusta dalje uničili na Dnjepru severno od Kijeva 27 sovjetskih monitorjev in topničark.

V teku čiščenja Estonske je bil na zapadni obali zavzet pristaniški kraj Hapsal. Pri bojih okrog Revala, ki so bili zaključeni dne 28. avgusta, je bilo ujetih 11.432 mož ter zaplenjenih 293 topov, 91 oklopnih bojnih voz, 2 oklopna vlaka in številen vojni material.

V Finskem zalivu so nemške pomorske sile nadaljevale operacije z minami. Nad 60 gorečih sovražnih ladij je bilo opaženih na prostoru naše zapore z minami.

Na Atlantiku je neka podmornica iz močno zavarovanega konvoja po trdovratnih in opetovanih napadih potopila 4 sovražne trgovske ladje s skupno 14.000 tonami.

Na angleškem otoku so preteklo noč močnejši oddelki bojnih letal bombardirali uvozno luko Hull. Bombni zadetki so prizadeli huda razdejanja v dokih, preskrbovalnih obratih in skladiščih mesta ter povzročili več velikih požarov. Druga bojna letala so bombardirala druge pristaniške naprave ob angleški vzhodni obali, kakor tudi letališča v grofiji Lincolnshire. Sestrelili so dva bombnika nad Anglijo.

V severni Afriki so bili uspešni napadi nemških bojnih letal v včerajšnjih večernih urah usmerjeni na vojaške naprave pomorskih oporišč v Aleksandriji in Port Saidu.

Angleška letala so zadnjo noč priletela nad zapadno Nemčijo. V stanovanjskih okrajih, med drugim v Kölnu, so zaradi bomb nastale škode na poslopjih. Poskušeni napadi posameznih sovražnih letal na severno in severnovzhodno Nemčijo so bili brez učinka. Nočni lovci in protiletalski topničarji so sestrelili 7 angleških bombnikov.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 1. sept. d. Močna skupina nemških borbenih letal je v noči na ponedeljek napadla važno oskrbovalno luko ob vzhodni obali osrednje Anglije. Kakor je bilo v ponedeljek zjutraj sporočeno z merodajne strani, so nemška letala izvršila napad v več zaporednih valovih in je bil napad očitno zelo uspešen. Opaženi so bili številni požari z deloma močnim razvijanjem dima ter silnimi detonacijami.

Berlin, 1. sept. d. Kakor je bilo davi javljeno s pristojnega mesta, so v noči na ponedeljek angleška letala odvrgla nekaj bomb na cilje v zapadni in jugozapadni Nemčiji. Povzročena je bila le neznatna škoda. Nemška nočna lovska letala so 8 napadajočih letal sestrelila. Nekaj nadaljnjih sovražnih letal, ki so prodrla s Severnega morja z namenom, da bi bombardirala Berlin, je bilo prisiljenih k povratku, še preden so dosegla zunanje obrambne pasove Berlina.

Vojna na morju

Lizbona, 1. sept. d. Na krovu portugalskega parnika »Serpa Pinto« je dospelo v Lizbono 15 preživelih članov posadke britanski htrgovskih ladij »Hornshell« in »Auditor«, ki sta bili potopljeni na Atlantskem oceanu.

Milan, 1. sept. d. Kakor poroča »Corriere della Sera« iz Lizbone, je bil na vožnji iz Anglije proti Gibraltarju potopljen britanski parnik »Aguila« s 3255 tonami. Vest pravi, da so se kapitan in šest mož z angleškega parnika rešili. t

Turško svarilo na naslov Anglije

Sofija, 1. sept. s. Bolgarski listi pripisujejo izjemno važnost in velik pomen poslanici, ki jo je naslovil predsednik vlade Ineni turškim oboroženim silam. V tej poslanici predvideva Ineni možnost, da bi prizadevanje Turčije, ostati izven konflikta, ne imelo popolnega uspeha zaradi razlogov, ki niso odvisni od volje Turčije.

Bolgarski listi smatrajo te besede kot najizrazitejšo potrditev ponovnih poskusov Velike Britanije, da bi zavlekla v vojno tudi Turčijo. Ti poskusi so po poročilih iz Ankare še vedno v teku. V besedah predsednika Inenija, ki je naznačil, da bi bilo morda potreba poklicati turške čete k obrambi dežele, vidijo v Sofiji jasno svarilo na naslov Anglije.

Velika zborovanja v Bolgariji

Sofija, 1. sept. s. Zunanji in notranji položaj Bolgarije glede na sedanji trenutek bodo pojasnili številni govori ministrov in poslancev v teku septembra. O priliki stikov, ki jih hočejo voditelji javnega življenja v Bolgariji vzpostaviti s prebivalstvom, bodo pokazali v pravi luči mednarodne dogodke, in sicer z vidika interesov države, dočim bodo govori o notranjem življenju v državi obravnavali tudi gospodarske probleme, ki bodo zajamčili Bolgariji lepšo bodočnost.

Epidemije med angleškimi vojaki v Birmi

Tokio, 1. sept. u. Iz Bangkoka poročajo, da so izbruhnile epidemije legarja, disenterije in malarije med angleškimi četami, ki so zbrane v Birmi vzdolž siamske meje. Število žrtev vedno bolj narašča. Bolnišnice v Rangoonu, Moulmeinu in drugih krajih so že polne angleških vojakov. Vojne vaje v obmejnih področjih Birme so bile zaradi tega prekinjene.

Avtobusni promet na rednih progah ob nedeljah in praznikih ukinjen

Motorne žage za drva in drugi stroji se bodo morali preurediti na pogon z lesnim plinom ali metanom

Z razpisom z dne 27. avgusta t. l. št. ur. 355/110 je urad za civilno motorizacijo pri Visokem Komisariatu odredil, da se v svrho izenačenja s prilikami v drugih pokrajinah Kraljevine počenši s 1. septembrom t. l. ukine avtobusni promet na rednih progah ob nedeljah in praznikih.

O tem se obveščajo tako avtobusna podjetja, kakor občinstvo.

Nadalje se obveščajo vsi prizadeti, da od prihodnjega oktobra dalje spričo omejene količine pogonskih sredstev ne bo več dodeljevan bencin za motorne žage za drva, za stroje za pripravljanje sena, in tudi ne za čiščenje tiskarskih in drugih strojev. Prizadeti bodo morali poskrbeti za preureditev svojih naprav na pogon z elektriko, lesnim plinom ali metanom, za čiščenje strojev pa bodo morali uporabljati druga očiščevalna sredstva.

Nove odredbe glede zatemnitve

Visoki Komisar Ljubljanske pokrajine je glede na potrebo, da se določi nov urnik za zatemnitev, odredil, v času od 1. septembra 1941-XIX pa do nadaljnjega veljajo za zatemnitev naslednje ure: Od 21. zvečer do 6. zjutraj naslednjega dne. Organi in agenti javne varnosti bodo skrbeli da se bo ta odredba izpolnjevala. Kdor bi jo prekršil bo kaznovan po zakonu.

Prodaja olja

Prehranjevalni zavod Visokega Komisarijata za Ljubljansko pokrajino sporoča z ozirom na vprašanje Zveze trgovskih združenj, da bo počenši z oktobrom t. l. delež olja na živilskih nakaznicah izražen v centilitrih.

Trgovci na drobno smejo v mesecu septembru prodajati imetnikom živilskih nakaznic olje po meri mesto po teži in sicer tako, da odgovarja okroglo 8 centilitrov 100 gramom olja.

Prispevek Gorice Ljubljanskemu velesejmu

Vse gospodarske panoge goriške pokrajine bodo sodelovale na bližnjem ljubljanskem velesejmu, da pokažejo na veliki gospodarski prireditvi, ki jo je napovedal Visoki Komisar, kako je v 20 letih fašizem napredoval na industrijskem, trgovinskem, kmetijskem in obrtnem področju zlasti v soški pokrajini. Razstavnemu blagu iz goriške pokrajine bo rezerviran cel paviljon. Obiskovalci sejma si bodo lahko ogledali najzanimivejše tehnične novosti in dela, ki so najoriginalnejši izraz tipično goriške produkcije.

Napetost na Pacifiku

Tokio, 1. sept. u. Informacijski urad japonske vlade je objavil, da so govorice, po katerih je bil med Zedinjenimi državami in Japonsko dosežen preliminarni načelni sporazum. Ameriški poslanik Grew o tej stvari ni hotel podati nikake izjave. »Japanese News Deek« je objavil, da navdaja ameriške kakor japonske državnike razpoloženje za kompromis, tako da bi se pereči problemi v odnošajih med obema državama naglo utrdili.

Angleško poslaništvo pa je medtem znova pozvalo vse angleške državljane, ki prebivajo v Mandžuriji, naj zapuste deželo. Objavilo je, da je neka ladja že pripravljena, da jih prevzame v luki, kjer je zasidrana. Ugotovili so, da gre v tem primeru za približno 1000 Angležev, 3000 Indijcev in okrog 20 Avstralcev in Kanadcev. Poslaništvo pa pripominja v svojem pozivu, da za sedaj še ni znano, ali bodo smeli ameriški državljani zapustiti deželo z omenjeno angleško ladjo.

Washinton, 1. sept. u. Državni tajnik Cordell Hull je na sestanku z novinarji izjavil da so razgovori z japonskim poslanikom v Washingtonu admiralom Nomu ro še zmerom informativnega značaja in da še ni mogoče govoriti o pravih pogajanjih. Na vprašanje, ali so Anglije, Kitajska in druge prizadete sile poučene o razvoju razgovorov, je Cordell Hull izjavil, da ne more o tem še ničesar reči zaradi preliminarnega informativnega značaja razgovorov.

V poslužbenih krogih se je obenem zvedelo, da so prenagljene vesti, ki govore, da bi bil med Zedinjenimi državami in Japonsko o nekaterih bistvenih točkah že dosežen načelni sporazum.

Komunistično rovarjenje v Alžiru

Vichy, 1. sept. d. Kakor se je davi zvedelo v Vichyju, je francoska policija v Alžiru aretirala 7 komunističnih funkcionarjev, ki so obtoženi poizkusa obnove komunistične stranke.

MED. UNIV.
DR. R. HLAVATY
specijalist zobni zdravnik
zopet redno ordinira
PASAŽA VIKTORIJE — od 15. do 19. ure

Zaradi kruha, mleka in mesa

Ljubljana, 1. septembra.

V petek so bile na sodišču v razpravni dvorani št. 79 zanimive razprave proti navijalcem cen. Na zatožni klopi je sedelo kar 11 obtožencev. Izrečenih je bilo sedem obsodb, dve oprostilni sodbi, dve razpravi pa sta bili preloženi zaradi zaslišanja prič. Razprave je vodil kot sodnik poedinec s. o. s. dr. Pompe Leon, obtožnice pa je zastopal državni tožilec Branko Goslar. Obravnavali so se večinoma starejši prekrški.

Neka lastnica mlekarne in pekarne je bila ovadena, da je prodajala maja enotni kruh po 6 din kg, dočim je bil cena maksimirana na 5 din. Obtoženka se je zagovarjala, da ni vedela za maksimalno ceno, ker da ji je pek dejal, da sme prodajati po 6 din kg. Dalje da ni brala cenika in da se na spremembe ni spoznala. Po kazenskem zakoniku tak zagovor ne drži, ker vsak trgovec mora poznati cene. Bila je obsojena na sedem dni zapora in na 100 lir denarne kazni.

Še občutneje je bil za majhen prestopek kaznovan neki mesar iz Most. Obtožnica mu je očitala, da je prodal maja meseca t. l. pol kg govejega mesa za 14 din, dočim je bil cena maksimirana na 22 din za kg; junija pa da je prodal 70 dkg govejega mesa za 26 din, maksimirana cena pa je bila ista. Mesar se je zagovarjal, da je zmeraj prodajal meso po maksimiranih cenah, da je morala biti pomota, če je sploh prodal omenjeno meso po očitanih višjih cenah. Priče pa so izpovedale obremenilno. Sodba se je glasila na 10 dni zapora in 600 lir denarne kazni.

Neki mlekarki je očitala obtožnica, da je maja t. l. prodajala kruh po 5.50 din za kg, dočim je bila maksimirana cena določena na 5 din za kg. Zagovarjala se je, da je prodajala kruh po tej ceni smo en dan, ker da ni vedela, koliko znaša maksimalna cena in ker ji je pek Kalčič ukinil odstotke. Sodnik je obsodil mlekarko na sedem dni zapora in 50 lir denarne kazni, iz razloga, ker bi pač kot trgovka morala vedeti za cene. Olajšujoča okolnost pa je bilo njeno priznanje. Zaradi revščine je bila oproščena sodnih stroškov.

Nka druga mlekarka je bila ovadena, da je junija prodajl kruh po 8 din. Zagovarjala se je, da je sicer poznala cenik, a je mislilila, da velja samo z peke. Sodniku zagovor ni zadostoval in jo je obsodil na 7 dni zapora in 100 lir denarne kazni. Razlog: kot trgovka bi morala vedeti, po kaki ceni sme prodajati svoje blago.

Sedem dni zapora in 50 lir denarne kazni je dobila še neka mlekarka, ker je prodajala mleko aprila t. l. po 3.75 din liter Njen zagovor, da so od 1. aprila vse mlekarne povišale cene mleku od 3 na 3,25 din l in da ji je mlekarska zadruga iz Naklega dobavljala mleko po 3.15 din l, ni držal, ker bi bila morala poznati uredbo o cenah, ki je določala, da se po 15. marcu cene niso smele povišati. Zaradi istega prestopka sta bili enako kaznovani še dve mlekarki.

Brez vsake kazni je zapustil dvorano lastnik manufakturne trgovine. Stari trg št. 1. Obtožnica je očitala, da je prodal moško obleko za 1050 din, dočim je imela obleka iste kakovosti in velikosti v izložbi ceno 950 din. Obleko je prodala uslužbenka. Trgovec je dokazal, da je bila v izložbi izpostavljena obleka manjše velikosti, pa četudi bi bila iste velikosti, bi ne prekoračila maksimalne cene, čeprav je bila prodana za 1050 din. Predloženi so bili izračuni in potrdila glede materiala in dela. Priče so izpovedale isto. Zaradi tega je sodnik izrekel oprostilno sodbo.

Oproščen je bil neki pekovski mojster, ki so mu očitali, da je maja prodajal kruh po 5.50 din za kg (maksimalna cena 5) in da je pekel žemlje iz same pšenične moke, dasi je bila že predpisana peka iz enotne moke. Tržni organ je izpovedal, da je večkrat nadzoroval cene pri peku pa je zmeraj ugotovil, da so maksimalne. Iz nabavne knjižice, na katero se je ovaditelj skliceval, je bilo tudi razvidno, da je obtoženec prodajal kruh po maksimalni ceni. Ovaditelju sodišče ni verjelo.

Gospodarstvo

Hrvatska valutna politika

Hrvatski finančni minister dr. Košak je nedavno podal izjavo o vprašanjih hrvatske valutne politike. Opozoril je na potrebo, da postane kuna čim prej edino veljavno plačilno sredstvo na Hrvatskem. Zato so bili vzeti najprej iz prometa bankovci po 1000 in 500 din je bilo odrejeno, da se vzamejo iz prometa tudi nemške okupacijske marke (Reichskreditkassenscheine). Pospešena uvedba kun je imela med drugim namen, preprečiti nelegalno povečanje obtoka bankovcev na področju Hrvatske. Hrvatska vlada je namreč ugotovila, da so prihajali dinarski bankovci iz nehrvatskih področij bivše Jugoslavije, kar bi lahko, če bi se ta dotok nadaljeval, izzvalo inflacijske posledice. S takojšnjo zamenjavo velikih bankovcev po 1000 in 500 din je uspelo to nevarnost odstraniti z relativno dobrim uspehom. Istočasno je bila uvedena kontrola predalčkov safes pri bankah in so bili pregledani večji računi pri bankah, da bi se ugotovilo, če niso nastala tuja dobroimetja z ilegalnim uvozom dinarskih bankovcev. Minister dr Košak je nadalje izjavil, da bodo izdani tudi novi kovanci. Pri tem gre za tehnično zadevo, ki ne bo povzročala večjih težkoč. Hrvatska vlada bo vse storila, da zajamči stabilnost hrvatske valute. Povečanje obtoka se mora v vsakem primeru preprečiti in ne pride v poštev kritje državnih izdatkov z izdajanjem bankovcev. Redni izdatki države se morajo kriti z rednimi dohodki, sredstva za investicije pa se morajo najti na podlagi posojil.

Kakšen je celotni obtok bankovcev na Hrvatskem zaenkrat še ni mogoče ugotoviti. Znano je le, koliko je bilo zamenjanih bankovcev po 1000 in 500 din za okrog 5 milijard. Koliko je še v prometu bankovcev po 100, 50, 20 in 10 din pa ni znano (srebrni kovanci so po večini izginili iz prometa). Minister dr. Košak je v tej zvezi napovedal, da bodo tudi ti manjši bankovci zamenjani, tako, da bo v kratkem položaj jasen.

Zamenjava bankovcev po 100 in 50 din

Napoved ministra dr. Košaka o nadaljni zamenjavi manjših bankovcev se je med tem že uresničila. Pretekli četrtek je izšla naredba, po kateri so istega dne izgubili značaj plačilnega sredstva bankovci po 100 in 50 din. Ti bankovci se bodo do 6. septembra zamenjali pri Hrvatski državni banki. Državni vjeresijski banki, pri Hranilnici države Hrvatske, pri Poštni hranilnic ter pri vseh davčnih uradih. Zneski teh bankovcev za 3000 din bodo takoj izplačani v novih bankovcih, glasečih se na kune. Imetniki večjih zneskov pa bodo prejeli potrdila, ki bodo od 15. septembra naprej izplačana v novih bankovcih.

Takojšnja proglasitev, da so 100 dinarski in 50 dinarskih bankovci neveljavni kot plačilno sredstvo, je v prvem hipu povzročila pomanjkanje drobnega denarja. V Zagrebu je prvi dan zlasti na trgu zastala kupčija, naslednji dan pa so se že pojavili v prometu novi bankovci.

Amerika ne more prodati bombaža

Iz New Yorka poročajo, da je izvoz bombaža iz Zedinjenih držav v juliju, to je v zadnjem mesecu preteklega bombažnega leta 1940-41 padel na komaj 33.000 bal nasproti 75.000 balam v juniju in 120 tisoč balam v juliju lanskega leta. Celotna lanska letina bombaža v Zedinjenih državah je znašala 12.57 milijona bal prejšnje leto 11.82); ker pa se je izvoz tako občutno zmanjšal so ob koncu bombažnega leta 1940-41 nepotrošene rezerve surovega bombaža navzlic večji domači potrošnji narasle na 11.58 milijona bal (prejšnje leto 10.10), tako znašajo letos rezerve starega bombaža ob pričetku novega bombažnega leta toliko, kolikor znaša enoletni pridelek.

Celotni izvoz bombaža iz Zedinjenih držav je v letu 1940-41 padel na komaj 1.20 milijona bal nasproti 6.18, 3.33, 5.60, 5.44 in 5.96 milijona bal v prejšnjih petih letih. To nazadovanje izvoza bombaža predstavlja za Ameriko hud udarec, zlasti glede na okolnost, da so bile že pred izbruhom sedanje vojne neprodane stare zaloge bombaža v Ameriki prav znatne. Ameriški listi opozarjajo, da med svetovno vojno 1914-1918 padec izvoza ni bil tako občuten. Leta 1915 so Zedinjene države izvozile 8.12 milijona bal bombaža, naslednji dve leti 6.70 in 4.37 milijona bal in le leta 1918 je ameriški izvoz bombaža padel za malenkost po 4 milijone bal (znašal je 3.97 milijona bal). Lansko občutno nazadovanje izvoza je prepisati okolnosti, da je Amerika izgubila skoraj vse kontinentalne evropske odjemalce, zmanjšal pa se je tudi izvoz v Anglijo. Nadaljnji občutni padec v zadnjem mesecu pa je pripisati okolnosti, da se je v zvezi z napetostjo na Daljnjem Vzhodu skrčil tudi izvoz bombaža na japonski trg in da se je z izbruhom nemško-ruske vojne zmanjšal občutno uvoz v Rusijo.

Če to izredno nazadovanje izvoza bombaža ni izzvalo še težjih posledic, je pripisati dejstvu, da se je med tem povečala ameriška domača potrošnja bombaža. Ta je leta 1937/38 znašala 7.95 milijona bal, naslednje leto je zaradi poslabšanja konjunkture nazadovala na 5.76 milijona bal leta 1938/39 se je zopet dvignila 6.85 milijona bal, naslednje leto na 7.75 milijona bal, v pravkar preteklem letu 1940/41 pa na 9.72 milijona bal. Za letošnje leto računajo, da bo domača potrošnja narasla na 11 milijona bal. Ali se bo ta napoved uresničila, še ni mogoče presoditi, vsekakor pa vidijo Zedinjene države rešitev samo v večji notranji potrošnji, kajti stare zaloge bombaža so kakor rečeno dosegla enoletni normalni pridelek.

*

Iz Milana poročajo, da je znašala po italijanskih ugotovitvah svetovna produkcija tekstilnih surovin v lanskem letu 8150 milijonov kg nasproti 8604 milijone kg v prejšnjem letu. Svetovna produkcija umetne svile in celulozne volne je dosegla 1080 milijonov kg (prejšnje leto 1010) in je s tem prvikrat nadkrilila svetovno produkcijo ovčje volne, ki je znašala lani 1070 milijonov kg (prejšnje leto 1098). Svetovna produkcija bombaža se je skrčila na 5492 milijonov kg (6396), svetovna produkcija naravne svile pa na 56 milijonov kg (58).

Gospodarske vesti

= *Razdelitev voznega parka bivše Jugoslavije.* Kakor smo že poročali je bila nedavno na Dunaju konferenca predstavnikov naslednstvenih držav Jugoslavije, ki se je pečala z vprašanjem razdelitve voznega parka bivših jugoslovenskih železnic. Kakor sedaj poročajo iz Zagreba, so na dunajski konferenci razpravljali le načelno o tem vprašanju. O končni razdelitvi vagonov in lokomotiv bodo sklepali na dveh nadaljnjih konferencah. Prva taka konferenca, ki se bo pečala z vprašanjem razdelitve vagonov in materiala, bo v Zagrebu, druga pa glede lokomotiv v Budimpešti. V tej zvezi poročajo iz Zagreba, da bo za razdelitev voznega parka merodajno število natovorjenih vagonov v letu 1938. V tem primeru bi odpadla na Hrvatsko kvota 38.5%, na Srbijo 22.6%, na Madžarsko 14.1%, na Bolgarijo 9%, ostalih 15.8% pa bi dobili Italija in Nemčija.

= **Posojilnice na Spodnjem Štajerskem.** Kakor poroča »Marbuger Zeitung« bo vprašanje nadaljnjega obstoja podeželskih kreditnih zadrug (posojilnic) urejeno tako, da se bo njihovo število zmanjšalo približno za polovico. Na področju Spodnje Štajerske je bilo doslej 229 posojilnic. Reorganizacija posojilnic bo izvršena tako, da bodo posojilnice poslovale v ugodno ležečih krajih in da bodo posojilniški posli za določen okoliš centralizirani. Obstoječe posojilnice z bilančno vsoto preko 50.000 mark (1 milijon din) bodo reorganizirane po sistemu »Raiffeisen« in bodo vključene v veliko nemško organizacijo posojilnic rajfajznovk. Manjše, življenja manj sposobne posojilnice bodo združene s sosednimi posojilnicami. Izvedba organizacije je poverjena Zvezi kmetijskih zadrug rajfajznovk v Südmarki, s sedežem v Grazu. Reorganizirane posojilnice bodo v celoti izplačevale hranilne vloge, ki so nastale po 1. aprilu 1941. Za redno poslovanje in finančno oporo bo skrbela Centralna blagajna rajfajznovk v Südmarki s sedežem v Grazu. Staro poslovanje posojilnic bo postopno likvidirano in bodo posojilnice izplačevale stare vloge, ki so nastale pred 31. marcem t. l., v omejenem obsegu, kakor bo napredovala likvidacija starega poslovanja. 12 reorganiziranih posojilnic je že pričelo poslovati, predvsem v Mariboru, Celju, Ptuju, Ljutomeru, Žalcu, št. Lenartu, Slov. Bistrici, Slovenjgradcu, Konjicah itd. Za nadaljnjih 15 posojilnic pa bo v kratkem izdano dovoljenje za poslovanje. Vprašanje ostalih gospodarskih zadrug (mlekarskih, živinorejskih, nabavnih in vnovčevalnih, strojnih itd.) bo urejeno še v teku letošnjega leta.

= **Gospodarske vesti iz Srbije.** Srbska Narodna banka je razglasila, da sprejema do nadaljnjega tuje valute po naslednjih tečajih: 100 lir = 262 din, 100 levov = 61 din, 100 francoskih frankov = 90 din, 100 rumunskih lejev = 20 din, 100 kun = 100 din, 1 ameriški dolar = 50 din, 1 švicarski frank = 11.50 din, 1 penga = 12 din, 1 švedska krona = 1.78 din. Nadalje kupuje zlato, in sicer po ceni 55.80 din za 1 gr čistega zlata. — Upravni odbor **Državne hipotekarne banke** v Beogradu je na svoji zadnji seji sklenil, da se za vse obligacijske hipotekarne dolgove zniža obrestna mera od 6.5 na 6%, in da se bodo tudi nadaljnji hipotekarni krediti dajali po 6%. Za vsa menična, hipotekarna posojila se podaljšajo plačilni roki, in sicer za posojila do 10 let za nadaljnjih 10 let, za posojila nad 10 let pa se plačilni rok podaljša do 32 let. Pri hipotekarnih dolgovih na hiše, ki so bile zaradi vojne tako poškodovane, da je njihova porabnost padla pod 50%, se kapitalizirajo zaostale obresti. Dolžnikom, ki bi kljub tem olajšavam ne mogli izvrševati svojih obveznosti, se lahko izjemno dovolijo novi krediti v svrho konverzije dosedanjih dolgov, in sicer po 6% in s plačilnim rokom do 62 let.

= **Batovo podjetje v Srbiji.** Družba »Tomaks« d. d. v Beogradu, ki pripada Batovemu koncernu in se peča s prodajo usnja, gumija in čevljev in poleg tega z izvozom kmetijskih proizvodov, je po sklepu občnega zbora spremenila svoje ime v »Bata« d. d. Delniška glavnica znaša 5 milijonov din.

= **Madžarska bo imela znaten izvozni presežek čebule.** Med tem ko je v naših krajih čebula letos razmeroma slabo obrodila, poročajo iz Budimpešte, da je imela Madžarska letos izredno obilno letino čebule in bo znašal izvozni presežek okrog 30 milijonov kilogramov. Ta presežek bo treba vnovčiti na zunanjih tržiščih. Eno tretjino presežka bo prevzela Nemčija, ostali tretjini pa bo Madžarska izvozila v druge evropske države.

= *Pred uvedbo krušnih kart v Budimpešti.* Iz Budimpešte poročajo, da se je mestna uprava obrnila na vlado s prošnjo, da bi smela uvesti karte za kruh in pecivo. Pričakovati je, da bo madžarska vlada tej zahtevi ugodila in da bodo uvedene karte za kruh in pecivo s 1. oktobrom. Istočasno je mestna uprava zaprosila, naj bi se področje Budimpešte proglasilo kot zaprto področje. V letošnjem juniju je nastopilo pomanjkanje kruha v Budimpešti zgolj zaradi tega, ker so se drugi kraji iz Budimpešte oskrbovali z moko, nakar je nastopilo pomanjkanje moke v Budimpešti sami.

Iz Hrvatske

• **V Zagrebu je izročen prometu nov most čez Savo.** V nedeljo je bil svečano odprt obnovljeni most čez Savo, ki ga je srbska vojska pri umiku uničila. Slovesnosti je prisostvoval maršal Kvaternik, generala Dević in Perčević in zastopnik nemške vlade v Zagrebu general Gneise-Horstenau s številnimi drugimi odličniki. Prvi vlak, ki je vozil čez most, je bil natovorjen z žitom in je imel 33 vagonov. Pošiljka je bila namenjena v Bosno. Z nasprotne strain pa je kmalu nato privozil vlak s 40 vagoni premoga.

• **Žena maršala Kvaternika umrla.** V 65. letu starosti je v nedeljo zjutraj umrla za srčno kapjo žena maršala Kvaternika. Pokojnica je bila hči Jožefa Franka, ustanovitelja frankovskega pokreta na Hrvatskem.

Zaščitna navodila hišnim posestnikom in vsem prebivalcem Ljubljane

Ljubljana, 1. septembra

Zaščitni oddelek mestnega poglavarstva na novo opozarja vse prebivalce mesta Ljubljane na »Navodila za ponašanje in delo prebivalstva zaradi zaščite pred letalskimi napadi«, ki jih je izdala nekdanja banska uprava.

Skladno s temi navodili opozarjamo zlasti na naslednje predpise:

1. Znak za alarm dajejo javne sirene, katerih preizkušnjo slišite vsak dan ob 10. Za alarm (pričetek nevarnosti) tulijo sirene 3 minute v presledkih (rastoči in padajoči ton). Njih znak posnamejo industrijske sirene in vse zasebne sirene, pa tudi zvonci ter drugi zvočni signali za notranje obveščanje v industrijah, obratih, zavodih in zasebnih hišah. Industrijski, zavodski in hišni zaščitni organi so dolžni skrbeti, da se ta notranji alarm oglasi o pravem času. Znak za prenehanje nevarnosti je prav tako triminutni znak siren, venlar v neprekinjenem tonu.

Opozarjamo, da znak z zvonenjem cerkvenih zvonov, ki je bil prej tudi določen v mestu Ljubljani, **odpade.**

2. Vsaka hiša v **ožjem** nevarnostnem rajonu **mora** imeti zaklonišče in obvezno urejeno hišno zaščito. V vseh teh hišah so že izvežbani in postavljeni hišni nadzorniki, ki morajo skupno s hišnim lastnikom skrbeti, da bo za hišno zaščito o pravem času vse pripravljeno. Hišni lastnik oz. upravitelj hiše je olgovoren za napravo in redno vzdrževanje zaklonišča ter za pripravo druge hišne zaščite (izpraznitev in ureditev podstrešja, izpraznitev hodnikov in stopnišč, zatemnitvene ukrepe, izbira in izvežbanje pomožnih organov hišne zaščite).

Nadzornik hišne zaščite (hišni nadzornik) pa je dolžan pomagati hišnemu lastniku pri zaščitnih pripravah ter vplivati nanj, da te priprave o pravem času in pravilno uredi. Sodelovati mora pri izbiri in izvežbanju pomožnih organov in poučevati v pogledu zaščite vse stanovalce hiše.

Še posebej opozarjamo na obvezno izgradnjo oz. prireditev zaklonišč, ki morajo zadostovati za vse stanovalce hiše. Dobro je, če je v zaklonišču tudi nekaj prostora za ev. pasante. Vsaka hiša, ki že ima prirejeno zaklonišče, mora po sedanjih oblastvenih navodilih imeti na cestni strani hiše poleg vhoda viden in razločen napis: **»Ricovero — zaklonišče«** z označbo, za koliko oseb je zaklonišče, v notranjosti zgradbe pa zanesljiva znamenja (orijentacijske napise in puščice) od vežnega vhoda do zaklonišča. Te napise in znamenja je treba namestiti takoj. Kontrolni organi Visokega komisariata in mestnega poglavarstva bodo spel pregledali vsa v poštev prihajajoča posiopja. Tiste, ki predpisov ne bodo izpolnili, bo zadela stroga in ponovna kazen, dokler ne bodo zadostili vsem predpisom.

V ožjem nevarnostnem rajonu so vse hiše, ki so v tako imenovanem gostem nalelju, nadalje one ob glavnih dovodnih cestah in v industrijskem okolišu, ne glede na velikost hiše.

3. V vsaki hiši — ne glede na nevarnostni okoliš — **morajo** biti podstrešje, stopnišče in prehodi izpraznjeni po navodilih; **priporočeni** pa so v **širšem** nevarnostnem okolišu tudi še drugi zaščitni ukrepi, zlasti prireditev zaklonišč.

4. Vsaka hiša, ne glede na nevarnostni okoliš mora imeti v veži na vidnem kraju pritrjena »Navodila za delo in ponašanje prebivalstva zaradi zaščite pred letalskimi napadi«. Taka navodila imajo tudi javni uradi, zavodi, večje pisarne in čakalnice obešene na vidnem mestu. Preberite na novo in zapomnite si dobro ta navodila.

Navodila se še dobe v zaščitnem oddelku mestnega poglavarstva, Mestni trg 2/I ali v Zaščitni šoli (Mestni dom).

5. Prekrški zaščitnih predpisov se kaznujejo, če ni dejanje po drugih zakonih huje kaznivo, po čl. 24/a uredbe o zaščiti pred napadi iz zraka z zaporom do 30 dni ali z globo od L 38.— do L 3.800.—.

Naloge nove srbske vlade

Poizkus nemških vojaških oblasti za pacifikacijo dežele

Bern, 1. sept. d. Budimpeštanski dopisnik švicarskega lista »Basler Nachrichten« piše, da je osnovanje vlade generala Milana Nediča v Beogradu iznenadilo srbsko javnost. General Nedič je veljal za anglofila kakor piše nadalje dopisnik navedenega lista, ni pa odobraval državnega udara v marcu leta 1941. Med svetovno vojno je general Nedić poveljeval armiji pod Skopljem.

V informiranih budimpeštanskih krogih izjavljajo, da je general Milan Nedič pristal na to, da prevzame predsedstvo v novi vladi, ker je prepričan, da more v deželi vzpostaviti red edino le vlada, ki ima hkrati zaupanje srbskega prebivalstva ter nemških oblasti. List »Magyarnemzet« sodi, da je dobil general Nedič od nemškega vrhovnega poveljništva v Srbiji dovoljenje za organizacijo milice, ki naj bi zajamčila državi red namestu nemških čet. Drugi člani nove srbske vlade, ugotavlja nadalje dopisnik lista »Basler Nachrichten«, izvirajo iz vrst oseb okrog bivšega ministrskega predsednika Stojadinoviča ter iz vrst politične skupine »Zbora«, ki se v Srbiji zavzema za sodelovanje z Nemčijo.

»Neue Zürcher Zeitung« objavlja naslednje informacije o osnovanju nove srbsk vlade. Nemške okupacijske oblasti so kratko po zasedbi Beograda pričele iskati stikov s Srbi za sodelovanje v upravi njihove dežele. Zaupani so jim bili v tem razdobju razni upravni uradi. V juliju je nemško vojaško poveljništvo osnovalo 9 ministrstev ter poverilo njihovo vodstvo Milanu Ačimoviću. Tudi nova vlada je osnovana na podlagi formule, ki izvira od Milana Ačimoviča. Nemško zunanje ministrstvo pripisuje temu poizkusu značilen pomen ter ga smatra kot poizkus za pacifikacijo Srbije.

Tudi nova politika Hrvatske se mora v zvezi s tem upoštevati, kar se tiče njenega stališča napram srbski narodni manjšini. Po informacijah »Donauzeitung« motnje v Srbiji še niso ponehale.

Madrid, 1. sept. s. »Alcazar« razpravlja o sestavi srbske vlade kot dokazu, da osne sile ne streme po imperialistični hegemoniji kakor trdi Anglija, marveč hočejo samo vzpostaviti v Evropi nov politični in gospodarski red na temelju enakosti ter načela, da se naj vsak narod vlada na način, ki mu najbolj prija, obenem pa izpolnjuje dolžnosti, ki mu jih nalaga mednarodna vzajemnost.

To se je pokazalo že v Norveški, v Franciji, v Grčiji in v drugih zasedenih deželah, katerih avtonomijo zmagovalci v polni meri spoštujejo in upoštevajo. Nov zgled za to širokogrudnost je danes Srbija, podjarmljena dežela, ki ni znala spoštovati prijateljske pogodbe z osjo. Kljub temu ji osne države dovoljujejo vzpostavo političnega življenja ter ji dajejo vlado, ki bo odločala o usodi naroda. Novi red, zaključuje »Alcazar«, ne obstoji v iztrebljenju premaganih, marveč je organizacija sveta na podlagi pravičnosti, česar plutokratske demokracije ne morejo razumeti.

Smrt komunističnega sabotažnika

Beograd, 1. sept. d. Orožniška patrolja je s sodelovanjem prostovoljcev izmed domačega prebivalstva presenetila štiri komuniste, ki so imeli sestanek v bližini vasi Nevade. Kakor se je izvedelo iz Gornjega Mladenovca, so v borbi, ki se je razvila, orožniki ustrelili dijaka Nikoliča, ki je pripadal zloglasni skupini učitelja Rakiča. Ta skupina je sodelovala v mnogoštevilnih sabotažnih akcijah.

Ameriški manevri

Washington, 1. sept. s. Z velikimi objavami je bil napovedan pričetek vojaških manevrov v državi Luisiana, pri katerih sodeluje II. armada pod poveljstvom generala Learyja in III. armada pod poveljstvom generala Krügerja skupno s 500.000 vojakov. Nekateri opazovalci menijo, da se manevri ne bodo mogli izvesti s potrebnim uspehom po navodilih poveljstev zaradi pomanjkanja mehaničnih sredstev in najmodernejšega orožja. Pomanjkanje se je pojavilo zaradi prednosti, ki jo daje severnoameriška vojna industrija proizvodnji, ki je namenjena Angliji.

Smrt angleškega admirala

New York, 1. sept. d. Kakor poročajo iz Londona, je bil objavljen službeni komunike, da je v aktivni službi našel smrt viceadmiral Patrick Edvard Parker, ki je bil šef organizacije konvojev.

Angleži in nafta v Perziji

Baku slovi že dolgo po svojih veličastnih vrelcih nafte. Razvil se je zlasti v drugi polovici preteklega stoletja. V drugi polovici preteklega stoletja, ko je bilo izkoriščanje vrelcev nafte na polotoku Abšeronu že v polnem razmahu in so plule ladja za ladjo iz pristanišča ter dolgi vlaki proti severu in jugu in se je iz visokih dimnikov orjaških rafinerij vil dim, tisti čas — nam pripoveduje Jurij Semjonov v svoji zanimivi knjigi o zemeljskih dobrinah — tisti čas je počivala nafta v sosedni Perziji še spokojno v naročju zemlje. Tu in tam so vzplameneli v zrak jeziki »večnega ognja«. Dežela rožnega cveta in vinske trte, ki jo je opeval nesmrtni Hafis, dežela visokih gora in širokih puščav, domovina obubožanega naroda in oslabljenega šaha, dežela počasnih karavan in naglih roparskih tolp še od daleč ni slutila, kako se bo razvijala njena usoda v skorajšnji bodočnosti.

Že leta 1889. je »Imperial Bank of Persia«, ki je začela delovati kot pionirka angleškega kapitala v Perziji, dobila dovoljenje za iskanje nafte in za izkoriščanje vrelcev. Pozneje pa je bilo dovoljenje prenešeno na neko angleško zasebno družbo, ki je zapravila sto tisoč funtov več, pa ni našla ničesar in se je razblinila z vsem svojim iskanjem vred kakor voda v pesku. Zdaj se je lotil tveganega iskanja odličen in vendar zelo podjeten Perzijec, po imenu Kitabži Khan. Začetki so bili prav ugodni. Njegovi strokovnjaki in delavci so začeli črpati nafto iz vrelcev pri Hustru in Buširju. Podjetni Kitabži Khan je leto za letom odrajtoval v šahovo blagajno 2000 tomanov, kakor se je imenovala takratna perzijska valuta. To je bil prav čeden znesek. Toda vrli mož je potrošil vsako leto še nekaj več za podkupnine in je pri vsem tem zaslužil toliko, da si je lahko dan za dnem privoščil okusni perzijski pilav z jagnjetino in rozinami. To je namreč sila odlična perzijska jed. In vrli Kitabži Khan je posloval in se gostil tako dolgo, dokler se ni v Perziji pojavil William Knox d'Arcy.

Gospod Knox je bil Kanadec, francoskega rodu, obogatel pa je v Avstraliji in ker ni več vedel, kam z denarjem, je pač prišel v Perzijo sklepat kupčije. Spoznal se je s Kitabžijem Khanom in ta mu je sam pripovedoval, da je v Perziji gotovo še mnogo vrelcev neodkritih. Knox seveda, ne bodi len, se je z razpoložljivim denarjem takoj lotil kupčije. Leta 1901. mu je šah priznal izključno pravico, da sme iskati, izkoriščati in izvažati nafto iz vse Perzije, izvzemši pet severnih pokrajin. Po takem je torej bilo gospodu Knoxu prepuščeno področje nič manj kakor 750.000 kvadratnih kilometrov, — to se pravi: poldrugokrat toliko, kakor je obsegala Nemčija pred sedanjo vojno. Šah si je izgovoril pri tej kupčiji 20.000 angleških funtov v gotovini, prav toliko pa še v delnicah pri Knoxovem podjetju in povrhu še 16 odstotkov čistega dobička na leto. Svojih 20.000 funtov je šah dobil, toda ne v gotovini, marveč samo v delnicah. Pač pa so njegovi svetovalci, ministri in sorodniki dobili 10.000 funtov v zlatu. Bržčas je tudi Kitabži Khan dobil svoj delež. V ostalem pa mu ni bilo treba žalovati, saj ga je perzijska vlada postavila za »nadzornika« pri celotnem izkoriščanju nafte v Perziji, nakar mu je pilav z jagnjetino in rozinami prav gotovo še imenitneje teknil.

Leta 1903. je William Knox d'Arcy ustanovil v Londonu družbo, ki ji je za iskanje vrelcev nafte prepustil 250.000 kvadratnih kilometrov »svojega« področja. To je bila prva družba, ki je začela po vseh pravilih raziskovati ozemlje in je res tudi našla vrelce pri Kermanšahu. Dotlej je Knox d'Arcy že vložil v Perzijo svojih 300.000 angleških funtov. Poleg imenovanih »svetovalcev, ministrov in sorodnikov« je moral plačati še angleške inženjerje, perzijske delavce in pokrajinske khane. Priključil se je angleški družbi, ki je takrat že izkoriščala vrelce nafte v Burmi in ji je leta 1908. prepustil vse svoje pravice. Družba se je imenovala »Burma Oil Co.«

V Londonu so se takrat že prav dobro spoznali, kaj pomeni Perzija in koliko so vredna prizadevanja Knoxa d'Arcyja. Saj sta vendar bili že dve družbi v Londonu registrirani. Najvažnejša pa je bila beseda, ki jo je tistikrat v zadevi nafte izpregovoril lord Fisher sodeč: Angleška mornarica potrebuje nafte, mnogo nafte. Bil je prvi lord admiralitete, znan po svoji redkobesednosti, in če je on kaj rekel, je njegova beseda tudi res kaj veljala. Lord Fisher je uredil nekatera nova oporišča za angleško mornarico in si je prizadeval povečati število pomorskih orjakov, dreadnoughtov, ki so bili njegova zamisel. Zavoljo tega se je družba »Burma Oil Co«, pri kateri je bila udeležena tudi angleška vlada, voljno podala v Perzijo in že po enem letu je bila v Angliji ustanovljena nova družba — »Anglo-Persian Oil Co«, ki je prevzela vse pravice Knoxa d'Arcyja in njegovih podjetij.

Dne 16. maja 1908 je brizgnil na nekem kraju, ki ga je bil naznačil že Knox d'Arcy, na področju, kjer je prebival bojeviti rod Baktiarov, mogočen vir iz zemlje. Prav tu, v kraju, imenovanem Maidan i Naftun, so potem nastala prva podjetja družbe »Anglo-Persian Oil Co«, komaj 230 km daleč od Perzijskega zaliva. V celem je Knox d'Arcy vsekakor opravil velikansko kupčijo. Tristo tisoč angleških funtov je bil žrtvoval za raziskovanje in za podkupnine; toda ko je prodal svoje pravice družbi Burma Oil Co, je dobil na roko izplačanih 203.067 funtov, 19 šilingov in 9 pencov. Razen tega je dobil še 170.000 delnic v nominalni vrednosti 900.000 funtov. In te delnice so bile v nekaj letih vredne že dvajsetkrat več kakor takrat, ko so bile Knoxu d'Arcyju položene na mizo. S tem ogromnim zneskom delnic je Knox d'Arcy postal glavni delničar družbe »Anglo-Persian Oil Co«, s katero se je združila »Burma Oil Co« — in ko je stari lord Sthrathoma postal predsednik te družbe, je poleg njega sedel Knox d'Arcy kot upravni svetnik.

Posli družbe »Anglo-Persian Oil Co« so se razvijali sijajno. Že leta 1912 so zgradili naftovod do izvoznega pristanišča Abadana. Tam so nastale orjaške rafinerije, ki so med največjimi na svetu. V pričetku svojega delovanja je družba spravljala iz Perzije po kakih 10.000 ton nafte na leto. Toda 1934. je letno izkoriščanje doseglo okrog 7 milijonov ton. Družba Anglo-Persian je že zdavnaj razširila svoje področje čez perzijske meje. Ona je lastnica nepreglednih področij nafte na vsem svetu. Z družbo Burma Oil kontrolira skoraj vso proizvodnjo nafte v Britski Indiji. Ona premore lastno mornarico, ki šteje več kakor sto ladij samo za prevažanje nafte. Ima pa še kakih poldrugi sto manjših družb. Ali tu se že pričenja nova zgodovina perzijske nafte.

Ko je družba Anglo-Persian prevzela koncesijo od Knoxa d'Arcyja, se je obvezala, da bo plačevala v perzijsko državno blagajno letno 16% svojega čistega dobička. Ti odstotki so krili in še morajo kriti šestino skupnih perzijskih državnih dohodkov. Čisti dohodek družbe Anglo-Persian je torej enak celotnim državnim dohodkom Perzije. Razume se, da Perzijanci venomer budno zasledujejo, kako se razvija podjetje. Prav lahko so opazili, da dohodki njihove državne blagajne nikakor ne naraščajo v enaki meri kakor izvoz nafte iz Perzije. Kako pa to? Nu, preprosta reč: družba »Anglo-Persian Oil Co« preračunava tiste odstotke za perzijsko blagajno zgolj od onih svojih dohodkov, ki jih ima od prodaje surovega olja in od tistih izdelkov, ki se rafinirajo samo v Perziji. Toda prebrisana družba prodaja nafto svojim lastnim manjšim družbam in te jo odvažajo tja, kjer imajo rafinerije. Tam jo rafinirajo in prodajajo dalje. Za vse te »rafinirane« dohodke pa se lahko Perzijci ali Iranci obrišejo pod nosom. Prava angleška prekanjenost!

Ko so pred nekaj leti cene na svetovnem trgu splošno padle, so se zmanjšali tudi dohodki Perzijcev. Zavoljo tega se je začel šah Riza Khan Pahlevi l. 1932 pričkati z Angleži. Zahteval je revizijo pogodbe. Angleži pa so trmoglavo vztrajali na d'Arcyjevi pogodbi in so brž poslali nekaj svojih križark v Perzijski zaliv. Kljub vsem grožnjam pa perzijski protest ni ostal brez učinka. Njihov delež se je povišal na 20%. Vendar tudi še poslej nimajo pravice vtikati nos v poslovne knjige družbe Anglo-Persian Oil Co. Perzijci se tolažijo, da je nekdanja puščava spremenjena v razna nova naselja in da ima več tisoč perzijskih delavcev svoj lastni zaslužek. Nova transiranska železnica, ki veže Perzijo od severa do juga, je bila v veliki meri potrebna angleškim petrolejskim magnatom. Pri vsem tem pa dežela rožnega cvetja in vinske trte ne dehti več po teh dveh znamenitih rastlinah, marveč po nafti in zdaj na žalost tudi po krvi.

Pomoč žrtvam vojne na Dolenjskem

Socialni odsek RK v Novem mestu opravlja važno delo

Novo mesto, 30. avgusta

Sredi junija je po ljubljanskem zgledu tudi novomeški okrajni odbor RK zaradi vedno večjega dotoka priseljencev ustanovil poseben socialni in poizvedovalni odsek, katerega ustanovitev in delo je podprl okrajni komisar g. dr. Otto Griselli. Novi odsek je takoj začel voditi razvidnico priseljenih družin in posameznikov, skrbel je v nujnih primerih za hrano, obutev, obleko in stanovanje, dajal je nasvete in napotke za ustvaritev nove eksistence, pomagal je pri poizvedovanju za pogrešanci in vodil in oskrboval dopisovanje z vojnimi ujetniki in izseljenci. Obsežni program je ob vsestranski podpori okrajnega komisarja gosp. dr. Grisellija mogel biti uresničen šele, ko so bila zbrana prva sredstva. RK je organiziral najprej večjo pomožno akcijo med meščani, ki je že v nekaj dnevih prinesla 37.747 L, s kasnejšimi prispevki pa je narastla na 40.971 L. Ob tej priliki je bilo nabrano tudi nekoliko obleke, perila, blaga za obleke ter živil. Med tem ko nabiralna akcija še ni bila zaključena, je novomeški orkester na lastno pobudo priredil koncert, ki je prinesel blagajni RK čistih 1.687'10 L. V začetku septembra bo v isti namen še v kapiteljski cerkvi koncert, novomeški igralci pa pripravljajo za jesenski in zimski čas tudi več gledaliških predstav. Na ta način je delo odseka dobilo trdno denarno osnovo in urejena je bila v prostorih mestne občine posebna pisarna RK.

Vse občine so dale odseku točne sezname priseljencev; vseh skupaj je 512. Vsi so prišli brez sredstev. Nekateri so se zatekli k sorodnikom in znancem, ki jim nudijo vsaj skromno hrano in streho, nekateri so v novih razmerah začeli s samostojno obrtjo ali dobili namestitev, zaslužek ali delo v obrtnih ali kmetskih obratih, večina pa jih je slejkoprej navezana na pomoč pri RK. Skupno je bilo do 23. avgusta izplačanih podpor v višini 10.305'50 L. Odsek je preskrbel 52 osebam stanovanja in prenočišča za krajšo dobo, 16 oseb pa je deloma z lastnimi sredstvi, deloma s prošnjo pri dobrih ljudeh preskrbel za daljši čas s hrano. Mnoge družine so prejele od odseka fižol, mast, testenine, kavne nadomestke, sladkor in druga potrebna živila. Zdaj izplačuje socialni odsek 83 osebam stalno tedensko ali mesečno podporo, izplačal pa je enkratno podporo 79 osebam, zaposlil je 20 oseb, z obleko je preskrbel 11 oseb in z obutvijo 2 osebi. Društveni predsednik g. dr. Božidar Küssel je izvršil 24 brezplačnih ordinacij, 4 osebam dal potrebna zdravila in dvema bolnikoma posredoval sprejem v bolnico. Pri podeljevanju podpor je odbor vedno vodilo načelo, da sme podpiranec uživati podporo samo z ene strani.

To je v glavnem pregled dela, ki ga je v pičlih dveh mesecih opravil socialni odsek RK pod vodstvom gg. prof. Jarca in sodnika g. Hladeta. Vendar iz dneva v dan rastejo potrebe in naloge. Dosedanji način podpiranja ne more biti za daljšo dobo izvedljiv, ker slej ali prej bodo usahnila denarna sredstva. Zato bo nujno potrebno, da se v Novem mestu ustanovi po ljubljanskem zgledu javna kuhinja, ki bo prehranjevala priseljence in dijaštvo. V ta namen naj zlasti naše podeželsko prebivalstvo daruje čim več poljskih pridelkov. Dolžnost mestnega prebivalstva pa je, da tudi v bodoče ne samo podpira, ampak tudi sodeluje pri plemenitem prizadevanju RK. Kdor more karkoli utrpeti, naj daruje Rdečemu križu. Ta je čarovnik, ki vsako uporabno reč obrne v dobro.

Nemška sodba o generalu Milanu Nediću

Beograd, 1. septembra

Kakor smo poročali, je bila v Beogradu sestavljena nova srbska vlada, ki jo je odobril nemški vojaški poveljnik general Danckelmann. Predsednik nove vlade je bivši dolgoletni vojni minister in visoki vojaški funkcionar general Milan Dj. Nedić. Generalu Danckelmannu je predstavil novo vlado šef upravnega štaba državni svetnik dr. Turner, nakar je general Danckelmann pozdravil novo vlado zahvalil pa se mu je general Nedić.

Sobotna »Donauzeitung« je posvetila ministrskemu predsedniku generalu Milanu Nediću obširen članek s sliko. Članek izvaja med drugim: Ko je jeseni 1939 nastala vojna med Nemčijo in zapadnimi silami, je ministrski svet takratne Jugoslavije razpravljal o tem, kakšni so izgledi nemške vojske v borbi proti zapadu. Sodba vojaških strokovnjakov je seveda morala vplivati tudi na politiko jugoslovanske vlade. Takrat je izkušeni armijski general Milan Nedić, vojni minister v Cvetkovičevi vladi, izrekel sodbo, da Francija nima izgleda, postaviti se nemškemu napadu po robu. Sodba tega generala je bila brez dvoma tehtna. Nedić si je s svojimi osebnimi sposobnostmi pridobil veljavo in sloves prvega generala v svoji vojski. Že od mladih let je bil na uspešni vojaški poti, uveljavil se je v svetovni vojni in je tudi v zadnjih vojnih letih nastopil kot hraber nasprotnik nemških čet. Zaslovel pa je tudi kot eden izmed najboljših vojaških pisateljev in poznavalcev vojsk raznih velesil. Zlasti je tudi dodobra spoznal nemško vojsko. Ravno nekaj dni pred pričetkom nemško-poljske vojske je postal vojni minister. Isti čas je postal general Simović šef generalnega štaba jugoslovanske vojske. Simović je bil že tedaj v zvezi z angleškim in francoskim generalnim štabom in se je zlasti pogajal z zastopniki zapadnih sil o organizaciji balkanske fronte. On je sodil, da imata Francija in Anglija večje izglede kakor Nemčija. Sevela Simović ni imel takih izkušenj kakor general Nedić, kar ga pa ni motilo, da ne bi odločilno vplival na politike. Ponovno je general Nedić opozarjal, da je treba jugoslovansko politiko rešiti pred nevarnimi vplivi zapadnih sil.

Zlasti ob italijansko-grškem spopadu se je Nedić prizadeval za sporazum z Nemčijo in Italijo. Predložil je ministrskemu svetu in princu Pavlu načrt, po katerem naj bi se v sporazumu z Nemčijo razdelila Grčija v tri zasedbena območja. Italija, Jugoslavija in Bolgarija naj bi z zasedbo teh področij enkrat za vselej preprečili angleško učvrščevanje na jugovzhodu. Cvetkovičeva vlada pa je predlog odklonila, Nedić je demisioniral in londonski tisk je takrat razširih neosnovano vest, da je Nedić odstopil, ker je postal žrtev svoje naklonjenosti do Angležev. — »Donauzeitung« objavlja še podrobne življenjske podatke in pravi na koncu: Danes je izkušeni general prevzel odgovornost za usodo svoje dežele, ki se je še pred kratkim v odločilni uri branila, v svojo nesrečo, da bi poslušala nasvete svojega najboljšega generala.

Rdeči križ poroča

Ljubljana, 1. IX. 1941

Na poizvedovalni oddelek Rdečega križa je prišlo nekaj obvestil o pogrešancih. Svojce naprošamo, da jih dvignejo v naši pisarni na Miklošičevi 22 b.

Berbuč Olga, Bergant Fran, Čeh dr. Josip, Čirkovič Vukadin, Delebotič Olga, Dimitrijevič Vidosava, Eppich Albert, Golčar Ana, Goldmann Benny, Jakše Olga, Jeraj Albina, Jovanovič Živojin, Kačavenda Aco, Kirhner ing. Nikola, Konstantin Ana, Kranjc Boris, Lipovšek Zalika, Lipovšek Franc, Lukovšek ing. Franc, Malovrh Tina, Miljič Vladimir, Miloševič Mira, Oblak Anton, Pezdirc Bara in Vida, Polc Franc, Pregelj Pavel, Ring Rudolf, Rupnik Berta, Rupnik Elizabeta, Smiljanovič Vida, Srdič Milan, Strižapovič Elvira, Škarja Majda, Tomašič Lenka, Tominec Pija, Zoljevič Salko.

Antunovič Anton, Arčon Ana, Bregar Angela, Gimbaš Pavla, Horvat Rajmund, Knaflič Ivanka, Lorenčič Milica, Mečemar Josip, Pinterič Marica, Rus Marjan, Stine Josipina, Šegulja Ivan, Živec Dore, Živec Viktor.

Pošto naj dvignejo:

Cizelj Francka, Dečji dom, Lipičeva ul., Krmolj Marija, Na Peči 11 — Moste, Nagodej Josip (prej uradnik pri tvrdki Kunstelj, Vrhnika), sedaj verjetno v »Peglezni«.

Borišek Boža, železničarska menza, Dobravec Janko, polic. uradnik, Dolinar Jožef, Vis. Komisarijat, Drinovec Vlado, Peričeva ul., Dular Alojz, Gosposka ulica, Erzinova Ivka, Resljeva c., Geržinič Luigi, polic. svetnik, Gregorin Edvard, dramsko gledališče, Gustinčar Meta, upravnica pošte, Grobelnik Gusti, stud. com., Hodžar Marjan, pokrajinska hranilnica, Husel Danilo, Javornik Marija, Komenskega ul., Janko Miha, župnik, Moste, Klemenc Avgust, žel. uslužbenec, Kolovič Ivo, dir. drž. žel., Kovič Pavle, dramsko gledališče, Kosec Lipe, operno gledališče, Košič Milan, dramsko gledališče, Krapša dr. J., odvetnik, Kučej Franjo, polic. stanica, Kutner Mira, poštna kontrolorka, Ladiha Anka, žel. dir., Lovše Justi, Rimska cesta, Miculinič Rudolf, Gruberjevo nabrežje, Milač Ivan, sreski načelnik, Meglič Olga, Celovška c., Naglič Zlata, poštni dom, Ogrin Rafael, dir. drž. žel., Pokorn dr. Mirko, zdravnik, Raškar Marija, pri tvrdki Pauschin, Ražim dr. Joahim, odvetnik, Sevšek Franc, polic. uradnik, Slivar Albin, podobar, Sok Lenči, Bolgarska c., škof ing. Rudolf, Vič, šterk Pero, hotel Bellewue, Šubic Mira, glavna pošta, Šuštar Ivan, fin. kontrola, Voršič dr. Jože, advokat, Verdonik Edo, dramsko gledališče, Vida Olga, Moste, Vidmar Dana, Vič, Zorec Stane, glavna carinarnica.

Gospod Novak Ivan, tekstilni tovarnar iz Maribora, naj dvigne pošto, ki je bila poslana v Bos. Gradiško in g. Kranjc Josip pošto za Slav. Požego.

Gospa Klinar Helena ali svojci naj se nujno zglase v tajništvu poizvedovalnega oddelka.

Neimenovana gospa z Vrhnike je darovala poizvedovalnemu oddelku L 50.—. Iskrena hvala.

Gospa Zavodnik Minka je darovala Poizvedovalnemu oddelku Rdečega križa L 50.—. Iskrena hvala.

»SKLENIVA MIR!«

Bistra in dovtipna glava lahko mučni položaj takoj izpremeni v nasprotje, to se pravi: v radost in veselo razpoloženje. Abbé Voisenon je nekoč razžalil mogočnega condeškega princa. Da bi se opravičil, je šel v avdienco. Ko je vstopil, mu je princ pokazal hrbet.

— Kraljevska Visokost! — je rekel Voisenon. — Vesel sem, ker vidim, da ne ravnate z menoj kakor s svojim sovražnikom. Sovražniku niste nikoli pokazali hrbta!

— Ni mogoče, dragi abbé, da bi se na vas jezil, — je tedaj rekel veliki vojskovodja. — Skleniva mir!

S prvenstva naših skakalcev

V nedeljo je bil v kopališču SK Ilirije prvi del plavalnega prvenstva, in sicer prvenstvo v skokih. Med 15 skakači so si priborili posamezna prvenstva Ljubljanske pokrajine za leto 1941: v seniorskih skokih s stolpa Bojan Šega, v seniorskih skokih s trimetrske deske Vladimir Janovsky, v skokih seniork s 3metrske deske Tatjana Kobrova, med juniorkami Majla Šušteršičeva, med juniorji pa Pavle Erzin. Podrobno poročilo o tem glej med sportnimi novicami.

Seniorski prvak Lado Janovsky skače povratni skok s 3metrske deske

Seniorski prvak Bojan Šega pred odskokom s stolpa

S Kureščka čez Krvavo peč v Iško

Med tednom se po Ljubljani menjavajo v oglasnih omaricah SPD razne pokrajinske slike z objavami o rednih nedeljskih izletih na Notranjsko ali Dolenjsko. To so lahki enodnevni izleti, na katerih bi bil »predpisano« opremljen turist kar smešen. Takih običajno tudi ni na nedeljskih izprehodih, ki jih spretno in zanimivo sestavlja in vodi uslužni tajnik SPD Dolfe Tiplič. Planinski Dolfe sprejema med tednom do sobote opoldne prijave zastran vožnje z avtobusom, ali pa ja polovično voznino po železnici, v nedeljo pa gospodovalno deli vstopnice za avtobus, ki je običajno prepoln in kljub temu zapoznelke še moledujejo: »Za mene bo še ravno dovolj prostora! Sem suha!« Gospodična je res bolj sodobne linije in ker je tudi vitkih nog, smo jo vzeli med se, da moli glavo skozi odprto streho.

In tako drvimo z avtobusom po ravni, 10 km dolgi Ižanski cesti preko Ljubljanskega barja. Na obeh straneh je polno travnikov in njiv, cvetoče ajde, znanilke jeseni. Preko jarkov je mnogo mostičkov, pokritih in praznih. Ob straneh ceste pa se vleče gibčna kača izletnikov, kopalcev in izprehodnikov na kolesih. Vije se v nedogled do Studenca, soseske, nazvane Ig. Značilna kapelica, izpod katere priteka močan, mrzel studenec. Na Pungartu dva ižanska gradova, prvi v ruševinah, drugi med vabljivim gozdom, v bližini prazgodovinski okop ter znano ižansko mostišče, staro najmanj 4 ali 5 tisoč let.

Pred nami so hribi s cerkvicami: Dobrava, Golo, Kureščck, Ahec. Pa še Želimlje, kjer smo izstopili ter se pretegnili po nestrmi pešpoti med resjem in telohovim listjem. Skoraj promenadna pot mora biti posebno prijetna pomladi, ko cvete beli teloh med rdečim resjem. Solnce je bilo nekje za meglami, po grebenu je pihal veter kakor nalašč na tem golem, 833 m visokem hribu, na katerem stoji romarska cerkev Kraljice miru s sušečo se lipo ter zaprtim župniščem; niže na obronku je vedno odprta planinska postojanka. Razgled ni bil tokrat najboljši, vendar so bili nizki in srednje visoki hribi dobro vidni, dočim so bile Alpe vse zastrte. Z vrha Kureščka bi človek pozimi kar zarisal v beli sneg modri smučini tja na Golo s preprosto cerkvijo, v kateri je znamenita Mencingerjeva slika Marijinega oznanjenja; od tam pogledaš po Barju z Ižansko cesto in ti pogled preskoči od Ljubljane na Polhograjske dolomite, na Krim in Mokrec, ki ljubosumno skrivata med seboj svoj biser, divjo sotesko — Iški Vintgar. V vznožju se košati zgodovinski Turjaški grad z »lutrovsko kapelo«, dalje velika dvostolpna cerkev v Velikih Laščah, Kočevsko hribovje, a pred nami Ahec z značilnim stolpom. Ahec-Kureščck, dve žareči grmadi, kurišči, dva ognjena krika v nebo, v znamenje, da se bližajo roparski Turki. Kureščck ima od tod svoje ime; danes pa je znana romarska pot vseh Slovencev h Kraljici miru z dvestoletno tradicijo, kamor poti iz sosednih fará dovajajo številne procesije.

Procesije planincev se razgube na tem golem holmu, naš vodnik nas razpusti preko pokošenih travnikov kakor pastir s palico svoje ovce. Pred grozečimi oblaki smo malo pohiteli na prekrasno sedlo pod jelovnatim Mokrecem, kjer na gozdni jasi tako idilično sameva lovska koča Turjačanov. Na robu vidimo v cementnih temeljih železne ostanke nekdanje žične železnice, ki je spravljala z Mokrečevih planin les v dolino. Škoda, človek bi tako rad zaplaval nad temi smrekovimi gozdovi, kjer se skrivajo in se skrivaj hodijo na njivo past grofovi jeleni.

V lovski koči, polni spominskih slik in rogovij, postrežejo s toplim mlekom ali pa z latvico kislega mleka — še celo s smetano! Le težko se ločiš od tega planinskega zavetišča in zatišja po lepi — rekel bi — promenadni poti pod zelenim svodom, kjer si podajajo jelke in smreke svoje roke — košate veje. Ta gozdnati kolovoz umiri celo vedno gibljive govorne organe planinskih tovarišic, naših cvetk, in vsak se peča s svojimi čustvi in mislimi. Kar se nam na robu razgrne velika planota za Krvavo pečjo kakor pisana preproga v mehkih barvah: rdeča in bela ajda, v vetru ajdin cvet poleg modric in opojnih nageljčkov v zeleni travi. Ob ajdi pa tekmuje v teh višinah še avgusta cvetoči krompir. Prekrasno mora biti na tej kraški planoti pozimi... Pod nami je vas Krvava peč, pol vasi z modrosivimi slamnatimi strehami, pol vasi krite z rdečo opeko; pred več leti je tod divjal vaški požar. Zdaj so hiše prav lepo pobeljene, večje in lepše, ob končnih stenah se na solncu greje trta, izabela.

Nad vasjo in pečmi sameva v cerkvi sveti Lenart, gleda na vas, ki so jo nekoč napadli Turki in hoteli dekleta in fante odgnati v sužnost; takrat so se dekleta rajši pognala preko velikih skalnatih sten za vasjo — in stene so se pordečile z njihovo krvjo... Krvave peči, pravljica in junaški spomin vaščank, na to ponosno zre sveti Lenart. Danes se v teh skalnatih čereh in pečeh skrivajo gamsi, svobodni in vedno v strahu pred smrtjo.

Ozka, rekel bi drvarska steza vodi po grebenih, po strmem pobočju, med bukovjem, postlanim z rdečerjavim listjem, vedno niže v sotesko, od koder šumi Iška in kjer se je hlad spremenil v modrino, ujeto pod vejami in upito v vodovjih Iške. Strmo navzdol k njej, ki v tej nedotaknjeni lepoti sprejema v Vrbici ob deset metrov visokem skalnatem dedcu še sestro Zalo. Nekoč je bila tu, na sotočju Iške in Zale, brv, a je odpluta. Sezuj se in prebredi po spolzkih kamnih, ali pa se kar sleci in se poženi v zeleni tolmun, da opereš znoj z grebenskih in strmih poti, s Kozine ali Krvavih peči. Ob sotočju se ob kamenitem dedcu skrivata dva šotora, pred enim je kurišče z dimom, pred obema pa telesa, rjava ko bron. Človek bi ostal tu dalje časa, ali šotornik nam pove, da je prostor že oddan za ves mesec. No, pa prihodnjič! Tu okrog je ob vodi polno vrb, ki v trenutku spremeni ves okoliš v mehko, belozeleno barvo, čim z enega ali z drugega pobočja potegne svež veter, šumeč izpod bukovih in jelkinih vej. V lahnem valovanju vrbovih drevesc na eno ali drugo stran, v miru ob šumenju iške, nad sotesko, polno solnca, v tem doživiš pravo Vrbico.

Tu se je torej ustavila naša planinska družba — gruča planinskih cvetk in divjih kozlov s planice, ki so se pognali v vodo. Njih vodja prvi zaplava po tolmunu sem in tja, skapo na glavi, z očali pod čelom. Planinska Cvetka pa razkazuje svoje čudovite noge solncu in nam; na njih si namreč zaznamuje posamezne izlete in ture takole: »Tu-le sem bila na Kožljeku, to-le je iz Pekla, ona lanska brazgotina je s Triglava (pri tem je hvaležno pogledala kvišku kakor nežna piška, ko se je napila vode) — nu, in ta-le krvavi prerez je današnji spomin s Krvavih peči!«

Zdajci sledi obvezni pregled vseh nahrbtnikov in torbic. V komisiji so trije najbolj lačni planinci. Zaplenijo vse, kar je porabno in sposobno za jed. Naše planinske vile pripravijo iz takih drobnarij, kakršne so paprika in sir, paradižniki in kruh, pa še kos prave domače klobase — pripravijo pravim, pravcate mojstrovine obloženih kruhkov. Oho, še jajce smo našli. Kaj z njim? Predlog, da ga ponesemo s seboj za spomin in za vzorec pri vseh izletih, je propadel. Trdi jajček je služil dvajsetim sendvičem za velikonočni okrasek. Ena izmed »cvetk« je pritresla še nekaj keksov, o, še predvojnih, drugi se je ob tem razmehčalo srce in je iz posebnega žepa stresla lešnikov z rozinami; pravo čudo, kaj vse želodec prenese! Nek planinec pa je po šilcih raztočil pristno črno kavo.

In po takem razkošju v Vrbici smo jo mahnili mimo votlega kamna v strugi, pod stenami nad divjo Iško, skozi romantično tesen, ki je pravi biser v kraljestvu Krima, do prvega zavetišča SPD v Iški. Tam se uradno konča vsak nedeljski izlet ali pohod ali sprehod ob čaši piva in sortiranega cvička. Tako po domače zamočena nedelja ostane potem trajno med cvetjem lepih spominov.

J. T.

Skrivnosti krvnih skupin

Kakšnih štirideset let je tega, odkar je poznejši nagrajenec z Nobelovo nagrado, prof. Karl Landsteiner, odkril presenetljivo lastnost človeške krvi. Ta lastnost se pokaže, če pomešamo krvno tekočino poljubnega človeka, ki jo imenujemo serum, s krvco, z rdečimi krvnimi telesci drugega človeka. Pri tem se namreč ne dogodi nobena reakcija, to se pravi, da se krvna telesca in tuji serum dobro preneseta, ali pa se krvna telesca v tujem serumu medsebojno z različno hitrostjo in različno odločnostjo zlepijo in pri tem poginejo. Tuji serum jih v tem primeru torej nekako zastrupi.

Pri poskusih, da bi dognali vzroke teh pojavov, se je izkazalo, da rdeča krvna telesca nimajo pri vseh ljudeh enake biokemične konstitucije in da velja to tudi za krvno tekočino, da se pa neke določene konstitucije krvnih telesc in določene konstitucije seruma vedno »strinjajo«. Neka zelo razširjena skupina ljudi ima n. pr. krvna telesca z lepilno snovjo, ki so jo označili z A. Druga skupina ima lepilno snov B, tretja skupina AB ima obe snovi, četrti skupini C pa manjkata obe snovi. Da pa morejo te snovi postati učinkovite, morajo priti v dotiko s posebnimi dražilnimi snovmi, ki jih znanost imenuje aktivatorje. Ti aktivatorji so sestavine krvne tekočine in tako razdeljeni, da vsebuje vsak serum tiste aktivatorje, na katere ne reagirajo lastna krvna telesca. Če bi lastna krvna telesca na lastne aktivatorje reagirala, bi se pač zlepila skupaj in poginila, a to bi onemogočalo življenje sploh.

Posledica vsega tega je, da moremo vse človeštvo razdeliti v štiri krvne skupine, ki so jih označili z A, B, AB in 0 (ničla). Eni izmed teh skupin pripada vsak človek, in sicer podeduje to pripadnost v skladu z Mendlovimi zakoni po svojih starših. Če pripadata oba starša skupini A, ne bosta imela n. pr. nikoli otrok, ki bi pripadali skupini B ali AB; otrok staršev, ki pripadata različnim krvnim skupinam, pa bo svojo skupinsko pripadnost podedoval bodisi po očetu ali po materi. Če se po krvni skupini ne skladajo, je to zato tudi pri dvojčkih stoodstoten dokaz, da ti dvojčki ne spadajo med istojajčne.

Znanost domneva s sigurnostjo, da se krvna skupina, ki jo je podedoval človek, vse njegovo življenje ne spremeni več, pač pa se po vsej priliki dogaja, da se ta pripadnost po svoji intenzivnosti spreminja v zvezi z raznimi obolenji, kakor legarjem, davico, sifilido itd.

V praksi so znanje o krvnih skupinah izkoristili v marsikakšnem pogledu. V sodni medicini uporabljajo določanje krvne skupine n. pr. zato, da ugotove, ali izvirajo krvavi madeži na obleki kakšnega umorjenca od njega samega ali pa od kakšne tuje osebe oziroma živali.

Zelo pogosto uporabljajo določanje krvne skupine tudi v razpravah zaradi očetovstva. Če pripadata mati in otrok n. pr. skupini 0, dozdevni oče pa skupini AB, ta mož kot oče ne prihaja v poštev, ker bi moral otrok po njem brezpogojno podedovati činitelj za A ali za B. Nasprotno pa se mož skupine A z materjo (ženo) skupine B in otrokom skupine A ali AB nikakor ne more z vso sigurnostjo izmakniti obtožbi očetovstva. Seveda mu v tem položaju tudi ne morejo zanesljivo dokazati, da je res oče, ker bi lahko vsak drug moški krvne skupine A prihajal v poštev kot oče »njegovega« otroka. Če pa ima enega samega tekmeca in se ta izkaže kot pripadnik skupine 0, tedaj mu bo že težje dobiti pravdo. Tudi v primeru hotene ali nehotene zamenjave otrok utegne biti preiskava krvne skupine zelo koristna za določitev, komu pripada otrok, kajti čeprav se v tem primeru pravi starši ne dado z absolutno zanesljivostjo ugotoviti, vendar pa se nepravi starši lahko izključijo.

Največji pomen pa so dobile izkušnje o lastnostih človeških krvnih skupin za prenose krvi. Te izkušnje uče, da so pripadniki skupine 0 uporabni kot darovalci krvi za vse ljudi, ne glede na njih krvo skupino, in sicer zato, ker njihova krvna telesca načelno nimajo lepilnih snovi. Iz istega razloga pa morejo ljudje iz skupine 0 dobivati kri le iz oseb svoje skupine. Pripadniki skupine AB lahko dobe kri ol pripadnikov vseh skupin, darovati pa je morejo le osebam svoje krvne skupine. Oseba skupine A dobi lahko kri od oseb A, darovati jo more osebam A in AB. Oseba skupine B sme dobiti kri od osebe skupine B, darovati jo sme osebam skupin B in AB. Ta načela se ne dado spremeniti, če nočemo osebi, ki potrebuje kri, usodno škodovati. Zavoljo pomena, ki ga ima hiter prenos krvi, zlasti po hudih krvavitvah, za rešitev človeškega življenja, ima vsak vojak vseh velesil, ki so danes v vojni, označbo svoje krvne skupine, tako da je mogoče v primeru potrebe takoj razpolagati v ustrezajoči obliki z njegovo krvjo.

Znanost o krvnih skupinah pa se ni zadovoljila samo z dejstvi, ki smo jih tu navedli. Zanima jo n. pr. vprašanje, na kakšen način so se razvile različne krvne skupine, ki niso videti razdeljene brez vsakega reda po zemlji. In še bolj jo zanima vprašanje, v kakšno smer gre bodoči razvoj.

Neka domneva pravi, da je obstajala prvotno bržkone samo ena krvna skupina, in sicer 0, druge skupine pa so se razvile iz nje šele naknadno z mutacijami dednega činitelja za 0. To je za sedaj samo domneva brez trdnih dokazov, vendar pa kažejo najnovejše raziskave, da se proces nastajanja krvnih skupin še nadaljuje in da so tu na delu usmerjene mutacije. Raziskovalci so opisali že razne oblike skupine A z rastočimi količinami te substance, ki izvirajo iz 0 in se v svoji reakcijski sili ojačujejo, čim bolj se oddaljujejo od svojega izhodišča. Govore tudi o različno močnih skupinah B. Tako se odpirajo okrog starega, dobro raziskanega področja nova vprašanja, ki obetajo še razna presenečenja.

Nevaren lov

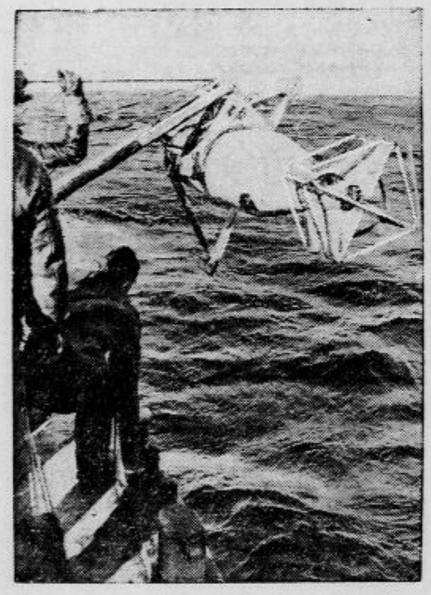

Posadka nemškega minolovca je ujela torpedo

Tajna nemških zmag

Iniciativnost vrhovnega poveljništva nemške vojske, ki izbira za napad najslabotnejše postojanke nasprotnika

Posebni poročevalec agencije Stefani javlja z vzhodne fronte:

Nemški glavni stan je nedavno določil, da se mora 25. t. m. zaključiti bitka pri Gomelu, 26. t. m. se mora zavzeti Dnjepropetrovsk, 27. t. m. pa Velikije Luki. Te vojaške operacije same po sebi niso dokončne, marveč stoje v začetku pota za dosego najvažnejših strateških ciljev.

Dovolj nam je, ako pogledamo zemljevid, kje so Velikije Luki, kje je Dnjepropetrovsk in kje Gomel. Nova operativna faza je sedaj v znamenju poraza vojske maršala Budjonija in v znamenju zasedbe ukrajinskih tal do reke Dnjepra. Položaj je sedaj naslednji:

Skrajno desno krilo nemških čet je v gibanju, razen tega napredujejo nemške sile na vsem odseku pri Smolensku. Nemško letalstvo nadaljuje neprestano svoje napade ter noč in dan bije ruske postojanke na vsem odseku vzhodno od Smolenska. Na severu Velikih Luk je bitka za Leningrad v polnem teku ter se je udeležujejo tudi finske čete, ki so dosegle znatne uspehe pri Viborgu in na bregovih Ladoškega jezera. V tem odseku je najbolj značilno, da so se morali napadalci baviti z očiščevanjem minskih polj, s katerimi so Rusi zavarovali svoje postojanke okoli bivše carske prestolnice.

Zadnji nemški zmagi pri Gomelu in pri Velikih Lukah sta odločili strateški položaj, ki je izredno ugoden za nadaljnje operacije v vsem srednjem delu vzhodne fronte. Nemške čete so nasprotniku prizadele hude izgube. Bitki pri Gomelu in pri Velikih Lukah sta bili najbolj krvavi v vsej dosedanji vojni. V teh bitkah so sodelovale majhne in velike sovjetske enote, sestavljene od 20- do 32letnih mož. To sestavo so potrdili ujetniki, ki so padli v roke nemškim četam. Kot posledice najnovejših nemških operacij so sovjetske sile v srednjem delu vzhodne fronte močno prizadete ne samo zaradi zasedbe obširnega ozemlja, marveč predvsem zaradi uničenja silnih množin vojnega materiala.

Sovjetski glavni stan se ni mogel upirati nemškemu pritisku z nobeno potezo, ki bi mogla zadržati nemške čete. Vrgel je v ogenj osrednjega odseka fronte svoje najboljše čete, ki so bile obenem najbolje pripravljene, najbolje opremljene in oborožene, njihove akcije pa je le v skopi meri podpiralo letalstvo. Nemški glavni stan se ni odločil za frontalni napad na ruske sile, marveč je s finim manevriranjem metal svoje čete tja, kjer je bila nasprotna črta najšibkejša, ter si je s tem odprl široke vrzeli. Skozi te so prodirale nemške čete, ki so napravile ogromne žepe, iz katerih sovražnik ni imel več možnosti za umik.

Nato so se razvile velike in manjše krajevne bitke, stremeče za uničevanjem razpršenega sovražnika. Tajna nemškega uspeha tedaj ni samo v zasedbi sovražnega ozemlja ali v osvojitvi njegovih najvažnejših središč, ampak v tem, da nemške sile neprestano bijejo živo silo sovražnih vojsk. Sovjetsko poveljništvo je v nekem pogledu mnogo na slabšem kakor nasprotnik. Ono mora imeti zbrane močne sile na ogromni črti od Severnega ledenega do Azovskega morja ter biti pripravljeno, da vsak čas nastopi proti nemškim napadom. Nemci so še vedno nositelji iniciative ter zato tudi oni odrejajo, kje se bodo bile glavne bitke. Razumljivo je, da si izberejo take točke, ki so neugodne za nasprotnika in ugodne za napadalca. Ruska obrambna črta je sedaj tako globoko v sovjetskem ozemlju, da njena naloga ni več samo braniti meje, marveč naravnost najvažnejša življenjska središča Rusije. Od Leningrada do Rostova, ob Azovskem in Črnem morju ter od Arhangelska do ustja Volge ob Kaspiškem morju se razprostira oni del Rusije, ki obsega pretežni del bogastev, industrije in tehnike.

Sovjetska vlada nima mnogo izbire. Morala bo bodisi pokončati vse industrijske naprave, da bi ne prišle v roke sovražniku ter pomnožile njegov potencial, ali pa odpraviti vso množico delavcev in delavk z industrijskega ozemlja. V prvem primeru bo to uničevanje hudo plačal sam ruski narod, v drugem pa ogromna množica delavcev, ki bo stlačena v doslej neobljudenih delih Rusije ter bo trpela pomanjkanje vsake vrste. To bo tem hujše, ker se bliža zima in temu problemu sovjetska vlada gotovo ne bo kos.

Leninovo pohištvo

Pred dnevi so, kakor poročajo italijanski listi, poslali iz Leningrada v Sibirijo štiri velike zaboje, ki so ležali v nekem prostoru bivšega zavoda Smolnega. Odpravili so jih z vojaškimi avtomobili pod vodstvom višjega častnika. V zabojih sta bili med drugim dve zložljivi železni postelji, pisalna miza, pokrita z zelenim suknom, in dva lesena stola. Šlo je za pohištvo, s katerim sta bili opremljeni v oktobrskih dneh 1917. dve sobi, a v teh sobah sta stanovala Lenin in njegova žena. Te spominke bodo odslej hranili v Tobolsku.

Grobišče pingvinov

Neki raziskovalec Antarktide se je pred nedavnim ustavil na majhnem otoku v tem predelu zemlje, ki je bil naseljen s pingvini. Bile so živali tiste vrste, ki jih Američani imenujejo »Johnny«. Raziskovalcu se je čudno zdelo, da ni našel niti ene poginule živali, zaman jih je iskal. Končno je prišel do nekega mesta med griči, kjer se je razprostiralo majhno jezero s prozorno vodo. Na bregu tega jezera je opazil celo vrsto pingvinov, ki so bili očitno bolni. Od časa do časa se je kakšna ptica vrgla v vodo in se ni pojavila več. Potovalec je nato odkril, da je dno vode pokrito z neštetimi pingvini z visečimi glavami in razprostrtimi perutmi. Šlo je očitno za grobišče pingvinov.

Veliko delo zdravstvene avtokolone

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je sprejel dr. Duceja, pokrajinskega zdravnika in direktorja zdravstvene avtokolone Notranjega ministrstva, ki mu je predložil poročilo in fotografsko gradivo o delu, ki ga je opravila avtokolona v Sloveniji, v času od 16. junija do 31. julija. Iz poročila izhaja, da je bila avtokolona v 38 krajih in je v 34 dneh efektivne službe izvršila 28.845 različnih specialnih pregledov. V prejšnjem mesecu maju je bilo izvršenih v 21 dneh službe 14.355 pregledov v 26 krajih. Skupno je bilo torej v mesecih maju, juniju in juliju v 55 dneh službe izvršenih 43.200 pregledov v 64 različnih krajih.

Eksc. Grazioli je izrazil svoje zadovoljstvo nad delovanjem zdravstvene edinice in je dal navodila, kako naj se njeno delo redno nadaljuje. Slovensko prebivalstvo kaže vedno nad vse veliko hvaležnost in zadoščenje spričo delovanja te humanitarne ustanove, ki jo je hotel Duce in ki jo je organiziral generalni direktor javnega zdravstva Eksc. Petragnani.

Na fronti pri Solumu

Po neuspelem izpadu: hekatombe britskih tankov ameriškega izvora

Petelin s kometnim repom

Na otočju Daljnega vzhoda imajo zelo razvito perutninarstvo, ki ustvarja vedno nove čudeže. V najnovejšem času so Japonci vzredili postavnega, kakor sneg belega petelina, ki ima nad tri metre dolg »kometni rep«. Na neki perutninarski razstavi je prejel prvo nagrado. Če ga hočeš občudovati v vsej njegovi krasoti, ga moraš postaviti na ploščad primerno visoke dvojne lestve. Petelinu samemu pa je ta rep gotovo le v nadlego. Ponaša se drugače še z eno posebnostjo, in sicer s to, da lahko kikirika do dvajset sekund, ne da bi zajel sapo.

Vid in vonj

Mnogo ljudi ne more zanesljivo razlikovati raznih dišav, če si zastrejo oči. Pri poskusih so pred osebe z zavezanimi očmi postavili mnogo posod s tekočinami značilnega duha, a poskusne osebe so le v redkih primerih uganile, iz katere posode izvira ta in ta duh. Poskus je še bolje uspel, če so osebi dali poduhati vsebino posod brez določenega reda, ali pa če so jih spreminjali v kratkih presledkih. Dogajalo se je, da so poskusne osebe zamenjavale celo najnavadnejše dišave. Zdi se, da sodeluje roženica pri dojemanju duhov. Z zavezanimi očmi se posamezne dišave razlikujejo le na dosti krajšo razdalje kakor s prostimi očmi.

Sledovi kamene dobe v Španiji

V Canoquebradski jami pri Jaenu na Španskem, kjer se ta čas vršijo važna arheološka izkopavanja, so odkrili mnogo potrebščin iz kamene dobe, kjer je bilo mnogo ostankov predzgodovinskih ljudi in živali. Strokovnjaki menijo, da gre za podzemeljsko vas prvih prebivalcev teh krajev.

Obnovite naročnino!

400 mostov med ofenzivo na zapadu

V hiši državne zveze bojevnikov na Dunaju prirejajo nemški železniški pionirji ta čas razstavo, ki zbuja veliko zanimanje. Razstava kaže s skrbno izdelanimi modeli največja dela teh pionirjev med lansko ofenzivo na zapadu. Pojasnila k posameznim modelom navajajo skoraj fantastično kratke gradbene čase, ki so jih rabili za te mostove. Vsega skupaj so nemški železniški pionirji med ofenzivo zgradili 400 mostov s skupno dolžino 17 km in so na ta način omogočili nemški vojski nagle prehode čez rečne ovire.

ANEKDOTA

Wagner naj bi neki pevki pomagal pri obnovitvi pogodbe. Tega pa ni hotel storiti. Dejal je: »Na žalost vam ne morem pomagati. To večno zabavljanje me dela nervoznega!«

»Pa saj ne zabavljam, mojster!« je ugovarjala pevka.

»Ne, vi ne — pač pa publika,« je odgovoril Wagner.

VSAK DAN ENA

Fotografija strica Mihe, ki se je nekoč bril po eni strani gor, po drugi strani dol.

»Za rojstni dan si želim nove punčke,« pravi štiriletna Verica.

»Pa saj stara še ni izrabljena,« veli mama.

»Tudi jaz nisem še izrabljena — a vendar si ti dobila novega fantka!« odgovori Verica.

Kulturni pregled

Devetdesetletnica dr. Ivana Tavčarja

Minilo je devetdeset let, kar se je rodil v Poljanah nad Škofjo Loko slovenski pisatelj dr. Ivan Tavčar. Ta obletnica nam obuja spomin na njegovo korenito, močno osebnost in vodi naše misli po obsežnem, žal do kraja še nezbranem slovstvenem delu, ki ga je gospod z Visokega zapustil svojemu narodu.

Avtor »Cvetja v jeseni« in »Visoške kronike« bo nemara kdaj še našel literarnega, kulturnega in političnega zgodovinarja, ki ga bo obdelal tako podrobno in zaokroženo, kakor je dr. Ivan Prijatelj Tavčarjevega mlajšega vrstnika Janka Kersnika. Že v Prijateljevih izvrstnih uvodih k Zbranim spisom v izdaji Tiskovne zadruge je orisan Tavčarjev osebni in literarni profil z mnogimi trdnimi potezami. Že tu je zbranega obilo gradiva za bodočo monografijo o predstavitelju slovenske »romantične novele in realističnem naprednem slovenskem politiku zadnjih treh desetletij pred prvo svetovno vojno. Nadejati se smemo, da bo taka monografija, ki jo je dr. Tavčar zaslužil, izšla še pred njegovo stoletnico. Za bližnja leta pa bodi prva naloga, da se izdaja Zbranih spisov zaključi vsaj še z enim zvezkom, ki bo obsegal dr. Tavčarjeve izbrane feljtone in časniške uvodnike. Ta izpopolnitev je tem potrebnejša, ker bi bilo napak, če bi Tavčar veljal samo za pisatelja romanov in novel romantičnega ali po pôli realističnega značaja, ne pa tudi za publicista izrednih kvalitet, za mojstra udarne in sočne novinarske besede, za feljtonista nevsakdanjega pomena.

Tavčarjeva proza je danes — po Ivanu Cankarju in po pisateljih mlajše, povojne generacije — nekoliko pozabljena, nemara pa tudi zapostavljena. Vzlic temu, da se naša literarna publicistika ni kdo ve kaj bavila z njo, občinstvo še vedno rado sega po Tavčarjevih spisih. Šesti zvezek Prijateljeve kritične izdaje pri Tiskovni zadrugi je izšel v drugi nakladi, ker je prva popolnoma pošla, pa je bil zaradi kompletacije in zaradi pogostega povpraševanja potreben nov natisk. To pomeni, da ima Tavčarjevo pripovedno delo še vedno svoje občinstvo. In ne dvomimo, da utegnejo zlasti v teh časih, ko se vrača naša pozornost k samim koreninam naroda, ko se vprašujemo o smislu in pomenu narodovega bitja in žitja, ponovno zanimati Tavčarjeve zgodovinske povesti (Vita vitae meae, Ivan Sonce, Izza kongresa in zlasti še najboljše njegovo delo tega žanra: »Visoška kronika«). Pa tudi povesti, kakor so slike iz loškega pogorja »Med gorami«, »Cvetje v jeseni« in satirični spis »4000«, lahko vzbude s svojo idiliko, bodisi s svojim razmišljanjem ali satiričnim obravnavanjem nekaterih pojavov in vprašanj zanimanje mlajšega rodu.

Po Tavčarjevi smrti je izšlo tudi nekaj prevodov njegovih del v druge jezike. Tako je zlasti omeniti prof. U. Urbanija italijanski prevod »Visoške kronike« (Streghe e demoni) in v zvezi s tem istega pisca študijo o Tavčariu v knjigi »Scrittori jugoslavi II« (1936).

Ob strani sodobnega zanimanja ostaja dr. Ivan Tavčar kot politik. A tudi tu bo prej ali slej potrebna revizija — nezanimanja. Morda pridejo časi, ko bo mogoča objektivnejša distanca nasproti svetu političnih in socialnih idej, ki jih je zastopal dr. Tavčar in ki so imele tu neposredno, tam posredno velik vpliv na oblikovanje slovenske kulturnosti in narodne individualnosti v preteklosti. V okviru presojanja teh idej in zgodovine njihovega vpliva v slovenskem življenju pred l. 1914. bo mogoče tudi podrobneje in pravično prikazati Tavčarjevo ne vedno dosledno in ne evropskim merilom prikladno, vendar pa za Slovence značilno osebnost, ki je dolgo časa obvladovala drugi kulturni in politični tabor na Slovenskem.

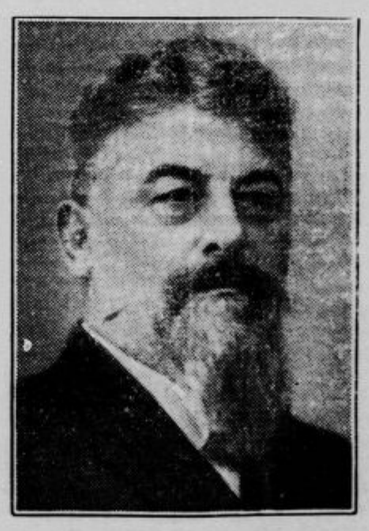

Da Ivan Tavčar počiva že dolga leta v ljubljenih tleh domačega kraja, kamor se je vrnil kot gospodar starega dvorca na Visokem. Skozi bukve in smreke v bližnjem gozdu so šli že mnogi viharji, zime so se menjavale s pomladmi. Nič ni moglo skaliti njegovega gosposkega miru, ki je tem slajši, ker okrog njega neugnano živi sveta rodna zemlja. **xyz.**

ZAPISKI

GLASBENI SEPTEMBER V ITALIJI

Mesec september je v Italiji po neki nenapisani tradiciji posvečen glasbi. Tudi vojna ne more zatreti svetle volje po glasbenem ustvarjanju in podajanju čiste radosti, ki napolnjuje človeške duše z uživanjem glasbe. Dolga vrsta smotrno izbranih prireditev, ki so napovedane za september, priča o tej neuničljivi ljubezni italijanskega naroda do glasbe.

V Sieni je tudi letos tamošnja »Accademia musicale Chigiana«, ki jo vodi nje ustanovitelj grof Chigi Saraccini, pripravila pod pokroviteljstvom Nj. Kr. Visoč. kneginje Piemontske ter pod zaščito Ministrstva za Ljudsko kulturo in Italijanske akademije »glasbeni teden«, ki bo trajal od 5. do 10. septembra. Posvečen bo mojstrom beneške glasbene šole 16. do 18. stoletja: Gabrieliju, Monteverdiju, Galuppiju, Cavalliju, Bonpartiju in Vivaldiju. Koncerte je organiziral mojster Alfredo Casella. V programu sienskega glasbenega tedna vzbuja posebno pozornost izvajanje neobjavljenega Vivaldijevega oratorija za soli, zbor in orkester »Judita«. Izvajali ga bodo v Teatro dei Rozzi v režiji Corrada Pavolinija in pod taktirko mojstra Guarnierija.

V Benetkah bo od 8. do 27. septembra sedmi mednarodni glasbeni festival. Začel se bo s koncertom Wagnerjeve glasbe pod vodstvom B. Molinarija. Program obsega nadalje Rossinijevo opero »Cenerentola« in Cimarosovo »Matrimonio segreto«. Obe bo dirigiral Mario Rossi. Dajali bodo tudi Mozartovo »Ugrabitev iz saraja«, pri kateri sodelujejo pod vodstvom Hansa Schmidta Isserstedta nekateri nemški pevci in pevke. Najpomembnejši točki v programu beneškega festivala pa sta dva koncerta sodobne italijanske glasbe z novimi deli Tommassinija, Dalapiccola, Gavazzenija, Malipiera, Caselle, Petrassija in dr. Petrassi bo predstavil svojo še neizvajano kompozicijo »Coro di morte«, Casella pa »Sinfonia op. 63«, ki so jo že uspešno izvajali v Rimu.

V bergamskem Teatro lirico delle novità bodo izvajali naslednje nove opere: Barbare Giuranna »Jahanto«, Bruna Tedeschija »Villon« (na besedilo Pinellija) in enodejanko Uga Rapala »Amoroso furfante«. Mimo teh pridejo na vrsto nekatere starejše vzorne predstave (Seviljski brivec, Ples v maskah in Fedora).

Poleg teh prireditev je napovedanih kajpak še vse polno manjših koncertov in predstav pod milim nebom, v gledališčih in v koncertnih dvoranah.

NA POTI K NOVEMU KLASICIZMU

V italijanskih slovstvenih listih in revijah se že nekaj časa razvija diskusija o novih poteh slovstvenega ustvarjanja. Tako je revija »Primato« objavlja vrsto polemičnih člankov o novem romanticizmu. V književno-umetnostnem tedniku »Meridiano di Roma« z dne 24. avgusta pa je izšel članek »Verso un nuovo classicismo«, ki ga je prispeval Ignazio Calandrino. Ker utegnejo piščeva izvajanja zanimati tudi slovenske kulturne kroge, prinašamo iz članka nekatere odlomke.

Kronika

Ob košnji otave

Naj čez pogosti dež zabavljamo kolikor hočemo, eno je pa le res: krme je letos zrastlo prav mnogo in so se kmetovalci dobro založili za zimo. Košnja sena je potekla večjidel v prav ugodnem času, v suhem vremenu. Zdaj pa je čas košnje otave. Tudi otava se je dobro obnesla in so redi prav goste. Marsikod po Dolenjskem pa je že pokošeno otavo v sobo'o zalil dež. Dolenjski potoki so spet naglo narasli in so nastala pravcata jezerca, ki so jih lahko opazovali tudi popotniki, kolikor jih je v nedeljo spet hitelo na Dolenjsko. Jezerca so močno zamočila otavo, potoki pa so spet odnesli precej plastov. V nedeljo, ko se je vreme spet izboljšalo, so dolenjski kmetje marsikod hiteli pospravljati otavo in je upati, da jo bodo te dni srečno spravili pod streho. Tudi v ljubljanski okolici je spravljanje otave v polnem razmahu. Koder koli greš na sprehod iz mesta, zadehti v nos prijetni vonj pokošenih biljk.

Žalostni dogodek, o katerem čitamo v listih, zasluži ob tej priliki, da ga navedemo v svarilo: ne puščajte nikjer kos nezavarovanih! Nekje v Nemčiji sta šla dva fanta na travnik iskat trave za zajce. Zašla sta v gosto travo, v kateri je ležala kosa, ki jo je tam pustil malobrižen kosec. Pretila je nevarnost, da se oba mladeniča obrežeta po nogah. Toda koso sta našla in tedaj se je starejši odločil, da bo poskusil sam nakositi trave. Zamahnil je s koso, pa tako nesrečno, da je usekal svojega 7letnega bratranca v nogo in mu presekal odvodnico. Seveda je starejši fant takoj skušal svojemu nesrečnemu bratrancu ustaviti kri in ga je na lastni rami pritovoril domov. Toda zdravnikova pomoč je že bila prepozna. Ubogi fantek je izkrvavel in izdihnil.

★

*** Novi grobovi.** V visoki starosti 78 let je v Ljubljani preminil ugledni meščan g. Emil **Tönnies.** Bil je soustanovitelj gradbenega podjetja A. Tönnies, ki je v našem mestu zgradilo mnogo stanovanjskih in industrijskih stavb. Pokojnika so položili k večnemu počitku včeraj popoldne na pokopališču pri Sv. Križu. — V nedeljo je po hudem trpljenju in dolgi bolezni umrl v Ljubljani g. Alfonz **Aplenc.** Njegov pogreb bo danes, v torek, ob 16. iz kapele sv. Krištofa na žalah k Sv. Križu. — V splošni bolnici na Golniku je umrla gospa Ivanka **Urbasova,** roj, Bedenk iz Kranja. Pogreb je bil dne 14. avgusta t. l. v Šmartnem pri Kranju. — Pokojnim blag spomin, žalujočim svojcem pa naše iskreno sožalje!

*** Minister Bottai v Firenci.** Minister za kulturo Eksc. Bottai je s svojim spremstvom obiskal prestolnico Toskane. Ogledal si je dela novega muzeja šol v Firenci. Dela na novi zgradbi so v teku. Muzej bo izročen svojemu namenu že 28. oktobra t. l. in bo prva tovrstna ustanova.

*** Tajnik Stranke v Pistoi.** Pretekli teden je prispel v Pistoio tajnik Stranke. Najprej je pregledal Fašistični dom, potem pa je sprejel predstavnike oblastev iz pokrajine.

*** Podtajnik Nannini na razstavi abruških ovc.** Podtajnik v kmetijskem ministrstvu Eksc. Nannini je prispel v Aquilo, kjer je otvoril drugo razstavo abruških ovc. Na postaji so ga sprejeli odličniki in predstavniki oblastev s prefektom Cortesom na čelu. Eksc. Nannini se je takoj podal na razstavišče, kjer se je dolgo zadržal v paviljonih in se z živim zanimanjem razgovarjal z razstavljalci.

*** Šahovski turnir v Monakovem.** Od 8. do 21. septembra bo odigran v Monakovem velik evropski šahovski turnir. 14 narodov je že priglasilo svoje prestavnike, ki jih bodo zastopali na turnirju. Za Italijo bo igral Campolongo. Turnir bo pod pokroviteljstvom monakovskega župana Fiehlerja. Številne osebnosti nacionalno-socialistične stranke in predstavniki oblastev so poklonili mnogo bogatih nagrad.

*** Prepovedana je uporaba jajc za izdelovanje slaščic.** Prepoved uporabe jajc za izdelovanje sladoleda je bila zdaj razširjena tudi na vsakovrstne slaščičarske izdelke.

*** Muslimani prihajajo k poglavniku.** Iz raznih večjih bosanskih krajev prihajajo v Zagreb deputacije, da izražajo poglavniku pripravljenost za sodelovanje pri izgradnji nove hrvatske države. Te dni je poglavnik sprejel posebno odposlanstvo muslimanov iz banjaluške velike županije. Deputacijo je vodil mufti Nurkič in poglavnik jo je sprejel v navzočnosti podpredsednika vlade Kulenoviča. Mufti Nurkič je v nagovoru rekel, da so bosanski muslimani pripravljeni zastaviti življenje zoper vsakega sovražnika Hrvatske.

*** Nekaj nesreč.** Iz Borovnice so pripeljali v ljubljansko bolnišnico 8letnega sina delavca Frana Uršiča. Pri igri je padel in si zlomil levico. Tudi mali 6letni sinko posestnika iz Stražišča Vojko Strmole se je ponesrečil pri igri in si zlomil desno nogo pod kolenom. Šoferjeva hči 4letna Tatjana Jelčič iz Ljubljane je padla po stopnicah in se precej močno potolkla na glavi.

*** Vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15** za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti, se vrši dnevno dopoldne in popoldne. Informacije in nove ilustrirane prospekte daje ravnateljstvo osebno ali pismeno. Telefon 43-82. (—)

*** Peti zvezek — dr. Anton Grad, »Italijanski tečaj za Slovence«** je izšel. Dobi se v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3. (—)

*** Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2, telefon 2986.** Vpisovanje se vrši vsak dan do pričetka pouka dne 22. septembra. Informacije in prospekte daje ravnateljstvo. (—)

*** Vse gg. naročnike na dr. Grada »Italijanski tečaj za Slovence«** opozarjamo, da je izšel 5. zvezek. Kdor še ni dvignil prejšnjih zvezkov, naj to čimprej stori. Zvezki se dobe v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3. (—)

Iz Trsta

Precejšen naliv, združen z nevihto, je bil v sredo okoli poldne v Trstu in okolici. Naliv je bil tolik, da je v nekatere nižje ležeče lokale vdrla voda. K sreči pa ni bilo toče. Naliv je nekatere poljske, ter vrtne pridelke precej potlačil. Tudi popoldan je nekaj časa lilo in grmelo.

Pred tržaškim občinstvom nastopijo v petek ali soboto s pestrim koncertnim in baletnim sporedom odlični operni umetniki Vidalijeva in Franci ter Moharjeva in Pilato. Prva dva bosta odpela izbran pevski spored, Moharjeva in Pilato pa sta pripravila za ta večer nove baletne točke. Tržaška kulturna javnost kaže za nastop izredno živahno zanimanje.

Operni tenorist Ž. Franci, ki se čez počitnice izpopolnuje v petju pri odličnem tržaškem strokovnjaku, se vneto pripravlja za svoje gostovanje v Rimu.

Tržne cene so na tržaškem trgu razmeroma zelo nizke. Posebno poceni je razno sadje. Tako se dobi kg finega, sladkega grozdja že od treh lir navzgor, kg sočnih brezskev celo od dveh lir, kg jabolk od 1.80 L, kg hrušk od 2 L navzgor. Spričo nizkih cen si Tržačani sadja precej privoščijo. Tržaška ribarnica je vsak dan dobro, obilno založena z vsemi ribjimi vrstami. Kg stane od 5—6 L navzgor.

IZ LJUBLJANE

Nov stanovanjski okraj

Na desni strani dolge Tyrševe ceste onstran železniškega prelaza, med poslopjem III. drž. gimnazije in rižarno je zrastel nov stanovanjski okraj. Hiše so večje, dvonadstropne, ena je celo tinadstropna. Med stavbami so speljane nove in široke ulice, ponekod že zazidane, da se človeku zazdi, ko da bi bil kje v mestnem središču.

Tik za III. državno gimnazijo je speljana široka Albanska ulica, ob kateri stoji že devet novih hiš. Na koncu ulice na levi strani stojijo nadalje tri dvonadstropne hiše v strnjeni vrsti, v pravokotni legi z Albansko ulico. Na slednji pravkar utrjujejo cestišče in urejujejo hodnike za pešce. Prva ulica, ki prečka Albansko, je še brez imena in vodi skozi ves novi okraj do Linhartove ceste, kamor segajo nove stavbe.

Vzporedno z Albansko ulico je speljana Svetosavska, ob kateri stoji pet dvonadstropnih stanovanjskih hiš; tretja vzporednica je Preradovičeva z devetimi podobnimi hišami in četrta Marconijeva ulica, ki jo obdaja pet novih dvonadstropnih hiš, šesto hišo pa so pravkar začeli zidati. Vse te ulice imajo že primerno utrjena cestišča in urejene hodnike. Zadnja, s temi ne povsem vzporedna je Brankova ulica, ob kateri stoji pet v strnjeni vrsti zgrajenih dvonadstropnih stanovanjskih hiš, ki segajo tik do Linhartove ceste.

Zemlja je tod peščena, suha in zdrava. Vse hiše imajo visokopritlične in kletne prostore. Nekatere so obdane z ličnimi vrtovi, ki se zdaj košatijo s pridelki. Stavbe so zidane tako, da jih kolikor največ mogoče obseva sonce, obenem druga drugi ne delajo preveč sence. Vse imajo velika in široka okna. Nova četrt šteje 36 hiš, ena je v surovem stanju pod streho, za drugo so pravkar začeli kopati temelje, dolga vrsta pa jih je še v načrtu in jih bodo začeli kmalu zidati.

V bližini novega okraja, v črti projektirane ceste, ki bo vezala novi okraj z dolgo in ravno Vilharjevo cesto pri Turkovi špediciji, so pravkar zgradili sredi njiv trinadstropno stanovanjsko hišo. Prihodnje dni se bodo stranke že vselile. Ob Vilharjevi cesti pa že raste drugi stanovanjski okraj, ki se širi proti zgoraj opisanemu. Pri železniškem viaduktu sta na desni strani Vilharjeve ceste že speljani dve pravokotno se križajoči ulici vzporedno s Tyrševo cesto. Obe cesti sta sicer še kratki, vendar pa že povezani med seboj s Hacquetovo ulico, prvo vzporednico Vilharjeve ceste. Ob Hacquetovi ulici so nove stanovanjske hiše, veliko poslopje Kmetijske poskusne in kontrolne postaje ter nova hiša v surovem stanju dograjena. Cestišča vseh treh novih ulic so utrjena in pločniki deloma urejeni.

Na levi strani Šmartinske ceste so bile tudi pred kratkim zgrajene tri stanovanjske hiše, četrta dvonadstropna pa je v surovem stanju pod streho. Široke jame za carinarnico, kjer pridobivajo grušč za posipanje cest, zasipajo. Na ta način bo nastal med Vilharjevo cesto, starim pokopališčem. Linhartovo in Šmartinsko cesto idealen in zelo prostran prostor za zidavo hiš. Ozemlje je tu peščeno, suho in ravno. Najboljši pogoji so dani in kakor vidimo, se je zazidava začela v pospešenem tempu. Ni dvoma, da je v znatni meri vplivala tudi tramvajska proga do Sv. Križa. V nekaj letih bo zrasla na sedanjih njivah nova mestna četrt, ki se bo raztezala do Žal in bo v vsakem pogledu najmodernejši del nove Ljubljane.

★

u— Obnovitvena dela na pročelju vladne palače so zaključena. Poslopje ima zdaj mnogo prijetnejše lice. Nekoliko izpremenjen je tudi napis, ki je zdaj postavljen na najvišje mesto in sta obe besedili v eni vrsti in sicer PALAZZO DEL GOVERNO — VLADNA PALAČA.

u— Delo na velesejmu se bliža zaključku. Novi razstavni prostori ljubljanskega velesejma so skoraj dokončani. Okrog velikih in modernih paviljonov so v teku zadnja dela, kakor ometavanje in pleskanje zidov ter oprema notranjosti. Ob Lattermanovem drevoredu so zgradili novo vhodno poslopje učinkujoče zunanjosti. Glavni vhod pa pravkar gradijo in bo mnogo večji in lepši, kakor je bil prejšnji. V teku so tudi urejevalna dela v notranjosti velesejma, kjer planirajo teren in vršijo razna manjša popravila. Na oglu Lattermanovega drevoreda pa so začeli z deli za gradnjo nove velike koncertne dvorane, ki bo služila tudi za kinematografske in druge predstave. Dela bodo docela končana pred otvoritvijo letošnjega velesejma.

u— Začetek dijaškega sejma. V senci košatih konstanjev na Bregu se je začel včeraj dopoldne tradicionalni dijaški knjižni trg. Kakor je vsako leto, so se tudi letos zbrali dijaki vseh razredov in šol na svojem tržnem postoru. Vendar je zaenkrat na dijaški knjižni borzi še precej negotovosti, ker še niso bili izdani seznami za novo šolsko leto in dijaki ne vedo, katere knjige bodo uporabne. Zato včeraj na Bregu še ni bilo tiste živahnosti, ki je za časa dijaškega sejma običajna. Prekupčevalci so se že pojavili in pridno izvajajo »blokado«. Postavijo se na najvažnejše dohode na Breg in čakajo na manjše dijake, od katerih pokupijo čim več knjig, da jih potem prodajo dalje. Lani ob zaključku so si dijaki izvolili kar dve »miss« dijaškega sejma. Kako se bo sejem razvijal in zaključil letos, bomo pa že še povedali.

u— Anatol Manoševskij, bivši zagrebški in mariborski operni tenorist, je bil za sezono 1941/42 angažiran pri ljubljanskem opernem gledališču.

u— Trije naši umetniki bodo priredili pod okriljem Glasbene Matice ljubljanske v petek 5. t. m. ob 20. uri v frančiškanski cerkvi cerkveni koncert z izbranim umetniškim poredom. Ga. Franja Golobova je priznana odlična naša koncertna in operna pevka, izredno lepega obsežnega glasu, ki zna posebno resne speve izvajati z veliko umetniško dovršenostjo. To priliko ji dajo v veliki meri dela, ki jih je uvrstila v spored cerkvenega koncerta iz klasične literature. Prof. Jan Šlais je v zadnjih dveh letih precej zopet solistično nastopal ter je z močnim poudarkom uveljavil svoj sloves resnega izvajajočega umetnika, katerega poznamo tudi kot izvrstnega vzgojitelja naših bodočih violinistov. Pridružil se jima je prof. Drž. glasbene srednje šole Pavel Rančigaj, ki je znan mojster na orglah ter je sodeloval že pri večjem številu orgelskih koncertov, javnih in v Radiu. Njihov spored obsega predvsem dela iz klasične literature, iz sodobne pa dela Regerja, Premrla in Mihelčiča. Prodaja vstopnic za ta koncert je v Knjigarni Glasbene Matice, cene od 10.— lir navzdol. (—)

u— Oves na knjižice za meso. Mestni preskrbovalni urad je minuli mesec v nekaj dneh na svoji stojnici na Vodnikovem trgu razpečal 8.000 kg ovsa za rejo perutnine in drugih malih živali. Poleg te množine je pa oddal tudi društvu »Mali gospodar« 4.000 kg ovsa za razdelitev med člane, ki se pečajo z rejo malih živali. Čeprav je ovsa le malo v naši pokrajini, ga je mestni preskrbovalni urad spet priskrbel, da bodo naše gospodinje lahko zredila piščeta, ki jim jih je dobavila mestna občina, in tudi druge živali. Tako bo torej oves spet naprodaj na stojnici preskrbovalnega urada na Vodnikovem trgu odslej samo vsak torek in vsak petek. Zaradi omejene količine in pravične razdelitve ovsa bo pa mogoče kupiti oves samo na nabavno knjižico za meso, kamor bo prodajalec na zadnjo stran zabeležil prodajo. Vsaka družina bo dobila samo 5 kg ovsa po dosedanji nizki ceni 2 L za kilogram, naprodaj bo pa oves že današnji torek.

u— Cankarjevo nabrežje zaprto. Zaradi ureditve cestišča je mestni tehnični oddelek zaprl del Cankarjevega nabrežja od tromostovja navzgor za ves vozni promet. Zapora bo trajala samo nekaj dni.

u— Uro na Ajdovščini bo treba naravnati. Skoro bo minil že teden dni, ko se je javna ura na Ajdovščini ustavila. Monterji, ki jim je poverjena skrb za to reč, so motnjo kmalu odstranili in ura spet služi svojemu namenu. Kazalec na vzhodni strani pa ima še vedno svoje muhe in kaže čas, ki je veljaven v bog ve kateri oddaljeni deželi. Človek, ki hiti mimo in hoče videti, koliko je ura, v prepričanju, da ura stoji, niti ne pogleda na kazalnike, ki kažejo res pravi čas. Upamo, da bo nevšečnost kmalu odpravljena.

u— Na smrt obsojen morilec. Pred velikim senatom okrožnega sodišča se je pretekli teden nadaljevala razprava proti Henriku Podpečanu, ki je umoril svojo teto Marijo Podpečanovo 5. januarja letos sa našli Podpečanovo umorjeno v njenem stanovanju v Trnovem. Umora so takoj osumili njenega nečaka 24letnega krojaškega pomočnika Henrika Podpečana. Obtoženec je v preiskavi in pri razpravi svoje dejanje priznal, izgovarjal pa se je, da je izvršil umor v jezi in pijanosti; teta da ga je hudo zmerjala. Senat pod predsedstvom g. Ivana Breliha je Henrika Podpečana obsodil na dosmrtno težko ječo. Obtožnico je zagovarjal namestnik državnega tožilca g. Bogdan Lendovšek.

u— V prepiru sta jo skupila. V ljubljansko bolnišnico so prepeljali 52letno upokojenko Alojzijo Glavanovo. V prepiru jo je nekdo udaril in je ranjena na glavi. Podobno poškodbo je dobil 32letni delavec mestne elektrarne Bolče Vidmar, ki ga je prav tako nekdo med prepirom udaril.

u— Seznami davčnih osnov izdelovalcev cementnih izdelkov, vodnjakarjev, opekarn, krovcev, zidarjev, tesarjev, kamnosekov, pražarn, pilarjev, steklarjev, brusilcev stekla, pečarjev, keramikov, slaščičarjev, medičarjev, svečarjev, voskarjev, tapetnikov, pletilj in vezilj ni strojnih pletilcev so tudi že razgrnjeni do 14. t. m. v vratarjevi sobi v pritličju leve hiše magistrata in interesente opozarjamo, naj si te seznami ogledajo.

u— Dr. Perko zopt redno ordinira. (—)

u— Veseli teater. Od torka dalje nov program. Gostovanje gospe **Polonce Juvanove.** (—)

u— Brivsko-frizerski saloni so od 1. septembra naprej odprti od pol 8. do 12. in od 14. do 19. ure, ob sobotah in pred prazniki (ko morajo biti obratovalnice ves dan zaprte) pa do 20. ure, na kar opozarjamo cenj. občinstvo in članstvo. Uprava združenja. (—)

SALONE MODA
MODNI SALON
SOÚVAN-Co
OTVARJA NOVO
SEZONO
JESEN IN ZIMA ZA DAMO
IN GOSPODA

Z Gorenjskega

Nemški vlaki vozijo do Kranja. Na kranjski kolodvor je pretekli četrtek ob 11.40 privozil z Jesenic prvi vlak nemške državne železnice. S tem je proga Ljubljana—Kranj—Jesenice—Celovec spet odprta za promet. Prvi vlak po voznem redu je odpeljal 29. avgusta ob 7. zjutraj iz Kranja proti Celovcu. Dnevno vozijo štirje vlaki proti Celovcu.

Obnova mostov. Od konca aprila dalje popravlja organizacija Todt v kranjskem okrožju porušene mostove in obnavlja ceste, ki so zaradi velikega prometa v zadnjih letih mnogo trpele. Doslej je bilo asfaltiranih poldrugi milijon kvadratnih metrov cestišč. Zlasti so bili urejeni prevozni skozi Kranj in Škofjo Loko. Doslej je bila obnovljenih 11 mostov.

Paketni in denarni promet v priključenih krajih Koroškega in Gorenjskega z ostalimi nemškimi področji vključno češkomoravski protektorat je omogočen od 1. septembra dalje in sicer na ta način, da se lahko pošiljajo navadni zavoji, vzorci brez vrednosti in zapečateni vrednostni zavoji z navedbo vrednosti do 1.000 mark. Paketi iz priključenih pokrajin se pošiljajo z nemško inozemsko poštno spremnico in s carinsko deklaracijo.

Izgradnja mesta Kranja. Celovški dnevnik poroča v daljšem članku, kako bo Kranj obnovil svoje lice. V mestni hiši je na delu več obrtnikov, ki bodo hišo prenovili. Med najnujnejšimi deli je izpopolnitev lesenega mostu čez Savo, kar opravlja organizacija Todt. Napredovala je tudi gradnja javnega kopališča, ki je bilo sredi junija že odprto in ga zdaj obiskuje do 800 kopalcev. Nova mlekarna bo v kratkem dovršena. Do kopališča bo zgrajena nova cesta. Razen tega bo zgrajenih več drugih poti, še posebno pa bo urejena pot do romantične debri Kokre. Prejšnji ulični in hišni napisi so odstranjeni in nadomeščeni z nemškimi. Urejeno bo novo otroško igrišče. Po načrtu je mnogo hiš enotno prepleskanih. Izpremenjena sta okrogli stolp na spodnjem trgu Adolfa Hitlerja in stolp pri cerkvi na Pungratu. V načrtu je nov betonski most čez Kokro, ki bo segal od hotela »Evrope« do novega poštnega poslopja, katero pravkar dovršujejo. Zemljišče južno od Kokre je namenjeno za kolonijo. Ker bo kranjska gimnazija poslužila za penzionat učiteljiščnikov, bo treba zgraditi novo višjo šolo. V načrtu je tudi obrtna nadaljevalna šola in bolnišnica.

Nesreče na Jesenicah. Zadnji čas se je primerilo v tovarnah Kranjske industrijske družbe več nesreč. Albert Lah se je pri polnjenju karbidovke hudo poškodoval na glavi in desnici. Janez Kobentar se je ožgal po gornjem životu in rokah. Jože Rozman si je zlomil levo nogo,

Iz Spodnje Štajerske

Povišanje pokojnin. Kakor smo kratko poročali, se upokojencem **na** Spodnjem Štajerskem povišajo pokojnine **za 50** odstotkov. To se pravi: dosedanje **pokojnine** v dinarjih se povečajo za polovico v markah. Nova ureditev se lahko prekliče, vendar ostane v veljavi, dokler ne bo zadeva pokojnin državnopravno rešena. Politični komisarji in župani so pooblaščeni, da dajo upokojencem potrebna pojasnila. Pogoj za izplačilo pokojnin po novem pa je, **da** so se bivši jugoslovanski upokojenci priglasili pri Heimatbundu. Kdor ne bo sprejet, ne dobi pokojnine. Taki upokojenci prejmejo samo podporo po splošnih določilih socialnega skrbstva.

Zlato poroko sta praznovala **v** Slovenski Bistrici Janez in Julijana Šmeh. Pri svečanosti so se zbrali vsi otroci in vnuki. V Mariboru sta se poročila sportnik Karel Jurgec in gdčna. Frida Stropnikova.

Minister dr. Frick v Mariboru. Po sprejemu v četrtek pri Dravogradu je nemški notranji minister dr. Viljem Frick obiskal Slovenj Gradec, nato pa je nadaljeval pot skozi Velenje in Šoštanj na Doberno. Potem je obiskal Celje in se ustavil v Rogaški Slatini. V petek se je odpeljal v Brežice, od tam pa se je vrnil po dolini Sotle v Ptuj in v Slatino Radence. V soboto je prispel v Maribor, kjer ga je v grajski slavnostni dvorani pozdravil okrožni vodja dr. Uiberreiter. Potem ko si je ogledal zanimivosti mesta in urade, je nadaljeval pot v Gradec.

Nova voznina na avtobusih. S 1. septembrom so se tudi na Spodnjem Štajerskem uveljavile določbe o vozninah na avtobusih, kakršne veljajo v Nemčiji. Obenem so uveljavljene vse vozne ugodnosti kakršne imajo v Nemčiji: mesečne, tedenske, povratne, delavske in šolarske vozovnice ter popusti za družine z večjim številom otrok.

Spodnještajerske žrtve prometne nesreče. Na progi od Judenburga do Zeltwega se je te dni primerila huda prometna nesreča. Na progi je bila zaposlena večja skupina delavcev. Izognili so se tovornemu vlaku in stopili na drugi tir, v tistem trenutku pa je prihitel brzovlak, ki je delavce strašno razmesaril: Alojz Plaznik, Anton Prescher, Alojz Probst in Ambrož Hartl so obležali mrtvi, Avgust Turičnik in Anton Lorbert sta bila smrtno nevarno ranjena, Stanislav Štumberger in Franc Kobajner pa sta dobila lažje poškodbe. Nekateri izmed ponesrečencev so bili doma s Spodnjega Štajerskega.

Domovinske šole Heimschulen bodo ustanovljene na vsem področju nemške države. Njihov namen je vzgajati ljudi v narodno socialističnem svetovnem nazoru. Ustanovljene bodo neodvisno od krajevnih potreb in bodo sprejemale otroke tistih staršev, ki prebivajo v tujini ali vršijo službo izven nemške države, otroke staršev, ki morajo kot politični vodje, oficirji ali uradniki pogostokrat menjati svoje bivališče ter se zatorej ne morejo dovolj posvečati vzgoji svojih otrok. Sprejeti bodo tudi tisti otroci kmetov, delavcev in obrtnikov, ki so posebno nadarjeni in jim je treba posvečati več skrbi. Šole bodo urejene posebej za fante in posebej za dekleta.

Iz enega lonca. S prvim septembrom se je v vsej Nemčiji pričela akcija za Zimsko pomoč. Prva daritvena nedelja bo 14. septembra in bo dovoljeno od 10. do 17. ure uživati samo jedi iz enega lonca. Letos take jedi ne bodo predpisane in bodo gostilne lahko po svoje sestavljale jedilnik. Več kakor tri vrste jedi iz enega lonca se ne smejo pripraviti. Cena mora biti 70 pfenigov, ena marka ali dve marki, od česar odpade 20 pfenigov, 30 pfenigov ali 1.20 marke za Zimsko pomoč.

Prvi delavski zbor v št. Pavlu pri Preboldu. je bil te dni sklican v tekstilni tovarni. Najprej je govoril obratovodja Fritz Temler, zahvalil pa se je delavec Alfonz Petschnig. — Na Teznem pri Mariboru je bil sklican delavski zbor v okrašeni montažni dvorani Splošne stavbne družbe in je govoril obratovodja Miha Zentrich.

Bolj kakor katero koli slovstveno gibanje, izvaja sodelavec rimskega literarnega tednika, se danes giblje v duhu romanticizma futurizem, ki kljub temu, da hoče za vsako ceno kaj novega, prekinja boj zoper tradicijo, si drzne postavljati zakone in kánone umetnosti, ustaljevati programe ter določati teoretična in praktična stališča. Skratka, med tem ko se bori neomejeno za nove popačene pesniške oblike, ustanavlja sočasno pesniško šolo, podreja pristaše svojim pravilom, kar pomeni, da zapira pot svobodi. Zaradi tega tudi odpravlja veljavo personalnosti in izvirnosti v umetnosti. Podobne zahteve kaže najnovejša struja, imenovana hermetizem, kakor v ostalem sleherno slovstveno gibanje, ki hoče vtisniti umetnikom kakršen si bodi določen značaj. Kdor pa se daje voditi po modelu, kdor prisega na program in na kakršno koli poetiko, se je že odpovedal svoji lastni osebnosti. Problem umetnosti pa je slej ko prej v bistvu problem svobode in neodvisnosti. Tega se zavedajo bolj ali manj določno mnogi izmed najbolj lucidnih futuristov sedanjosti. Prav zaradi tega skušajo zapustiti spone romanticizma bodisi tako, da uhajajo v realizem, bodisi tako, da se pridružujejo hermetizmu. Vendar pa nobeden izmed sofizmov, ki jih širijo »hermetiki«, ne vzdrži kritike. Poezija hoče jasnosti in bistrosti forme, ona je natančen in zaupljiv odnos med obliko in mišljenjem. Leopardi je dejal, da je jasno pisanje že samo po sebi kultivirano pisanje.

Če potemtakem skuša današnje slovstvo pod raznimi oblikami zapustiti romanticizem, kakšna bo neki njegova nova pot, njegova nova poetika? Kajti dejstvo je, pa najsi površni esteti tako zvanega podzavestnega ustvarjanja mislijo drugače, da ni mogoč ne umetnik in ne kritik, ki je res vreden tega imena, če nima jasnega in točnega pojma o značaju, bistvu in funkciji umetnosti.

Po Gaetanu Scarlatu se odpirata italijanskemu duhu dve poti, če hoče premagati romanticizem: ali se vrne po sledovih pozitivizma k novemu prosvetljenstvu ali pa vzpostavi novi humanizem. Ker pa je očitno, da je naša doba odtujena tako pozitivizmu kakor prosvetljenski kulturi osemnajstega stoletja, se zdi Scarlatu prav kakor mnogim drugim, da se italijanski duh usmerja v umetnosti k novemu humanizmu, kar pomeni hkrati: k novemu klasicizmu. Le ta bo utemeljen na načelih umetnostne neodvisnosti in univerzalnosti ter bo, prav kakor v petnajstem in šestnajstem stoletju, zmes in spojina klasičnega in romantičnega duha, realizma in idealizma, tradicije in modernosti; bo, kakor je bil pravilno razumevani klasicizem, eklektičen. Ne bo tisti tehnični klasicizem, ki je podoben gledališki garderobi, kakor je dejal Carducci, marveč bo »oni večni klasicizem, ki pomeni najtesnejši sklad med zasnovo in fantazijo, med vsebino in formo in ki je cvet popolnosti umerjenih talentov«.

Mojster tega sodobnega humanizma, čigar znake napovedujejo mnogi jasnovidni ljudje, med njimi Momigliano, je na filozofskem področju Giovanni Gentile s svojo estetiko, ki naglaša etično vrednost umetnosti in slovstva ter pri tem popravlja estetizem, hkrati pa nasprotuje tistim, ki pretiravajo v naglašanju pomena vsebine umetnostnih stvaritev.

V tem pogledu, sklepa Ignazio Calandrino, je dal italijanskim umetnikom najvišji vzgled Benito Mussolini, ki je obnovil ideale nravstvenega zdravja, sile, zaupanja, čut za avtoriteto in tradicijo, zavest narodnega dostojanstva in moči, ter uvedel v sodobno slovstvo in umetnost bolj možato pojmovanje življenja. S tem je, kakor meni Momigliano, pospešil robustnejši in duhovnejši realizem — novi klasicizem.

D' Annunzio. Po smrti pesnika Gabriela D Annunzia se čedalje bolj množe spisi, ki obravnavajo njegovo osebnost in njegovo pesniško delo bodisi v celoti, bodisi v podrobnostih. V zadnjem času je izšla v Palermu knjiga Gina Cucchetija »Il mio D Annunzio«. Pisec, ki je znan pesnik in žurnalist, obravnava delo pesnika »Laudi« s subjektivnega stališča. Njegova knjiga je vnet zagovor D' Annunzievega osebnega življenja in navdušena apologija vsega njegovega dela. — Založba Mondadori je začela izdajati pod pokroviteljstvom ustanove »Il Vittoriale degli Italiani« zbirko dokumentov in študij o D' Annunziu, ki naj bi dopolnila njegova Zbrana dela. Zbirka se imenuje »I Quaderni Danunziani« in bo prinašala tudi manjše spise tega pesnika, njegove članke in pozabljene sestavke, ki niso bili sprejeti v zbrane spise, tako da bo dokumentacija o njem kar najpopolnejša. Kot prvi zvezek na 180 straneh so izšle »Letere di D' Annunzio a Mussolini«, knjiga, ki je po svoje dokumentarni važnosti izrednega pomena za odnos med ustanoviteljem in Vodjo fašističnega gibanja in največjim nacionalnim pesnikom tega časa. Pisma, ki doslej niso bila nikjer objavljena, obsegajo dobo med 27. novembrom 1919 in 13. februarjem 1938. V drugem zvezku, ki je tudi že izšel, je objavljena razprava Arriga Solmia »Gabrielle D Annunzio e la Francia dopo Versaglia«. Študija je zanimiva kot donesek k politični zgodovini Italije glede na nje zadržanje v mirovnih pogajanjih in v poznejših letih mednarodnega razvoja.

Paracelsovi spisi. Za četrto stoletnico smrti znamenitega zdravnika in filozofa Theofrasta Bombasta Paracelsa, ki pada na dne 24. septembra, so izšli njegovi zbrani medicinski in filozofski spisi v 14 knjigah, skupaj na 8200 straneh.

Prva realistična drama evropskega gledališča je po sodbi literarnih zgodovinarjev španska igra iz 15. stoletja »La Célestine«. To igro je priredil Jean Anoilih za pariško gledališče de l' Atelier, ki bo z njim začelo novo sezono.

Skandinavska slovstva se ne glede na vojne dogodke ugodno razvijajo. Izmed pomembnejših znanstvenih knjig zadnjega časa je omeniti važno lingvistično delo profesorja stokholmske univerze Eliasa Wessena »Nordijski jeziki« (De nordiska Spraaken). Pisec razglablja postanek in razvoj književnih jezikov na Islandiji, na Norveškem, Danskem in Švedskem. — Vodilni danski kritik prof. Paul v. Rubav je izdal knjigo »Perspektiver«, vsebujočo vrsto odličnih literarnih portretov, med njimi o Paludenu, o Brandesu, o Gruntvigu, o Daudetu in Shelleyu. Danska jezikovna in slovstvena družba je izdala prve zvezke na petnajst knjig napovedane zgodovinske monumentalne izdaje Diplomatorium Danicum, ki bo prinesla izvirno besedilo dokumentov, tičočih se danske zgodovine v srednjem veku. — A. Adam in A. Schaeffer sta avtorja štiri knjige obsegajoče »De danske Apotekers Historie«.

V Amsterdamu, kjer so imeli doslej opero, ki se je vzdrževala z zasebnimi sredstvi, so ustanovili Nizozemsko narodno opero. Le-ta naj bi bila stalna ustanova poleg italijanske opere, ki je stalno delovala na Holandskem.

SPORT

Pokal je oddan

Po nedeljskem remisu s Hermesom — 3:3 (1:3) — je Ljubljana pokalni prvak SNZ

Ljubljana, 1. septembra

Precej dolgotrajna je bila nogometna konkurenca, ki jo je SNZ razpisala sredi letošnjega maja, ko so se meje zaprle tako tesno okrog nas, in natančno 20 tekem je bilo treba odigrati, da smo včeraj zapisali v letopis slovenskega nogometa — zmagovalca izrednega pokalnega tekmovanja iz leta 1941 — SK Ljubljano. Recimo kar takoj, da je belo-zelena enajstorica prišla do te zmage zelo, zelo težko in imela posebno v drugi finalni tekmi, ki smo jo gledali včeraj na vsak dan lepšem Hermesovem stadionu, veliko porcijo sreče, da je po odmoru rezultat izravnala in tako z naskokom enega gola iz prve tekme izvila končni uspeh zase. Bodisi kakorkoli in s srečo in smolo je treba v igri z žogo računati prav tako kakor z znanjem in voljo, eno je gotovo, da je Ljubljana v žilavi enajstorici Hermesa dobila domačega nasprotnika, ki bi utegnil za bližnjo bodočnost — in za to smo zaenkrat najbolj v skrbeh — izpolniti dosedanjo vrzel med nekdanjim ligašem in ostalimi moštvi, ki so se na ljubljanskih terenih pehal za svoj prostor na soncu.

Včerajšnja tekma je imela svojo tiho »predigro« za zeleno mizo, ki je tudi deloma prispevala, da je bilo ozračje na igrišču čisto pokalno ali prvenstveno. Po tesni zmagi, ki jo je Ljubljana spravila v prvem dvoboju pred 14 dnevi, so se pojavile pri zvezi neke neurejene formalnosti in hudobni jeziki niso nehali trditi, da je bila repriza preložena za teden dni kar bolj zato, da si je Ljubljana med tem privoščila dober trening, Hermes pa je moral — v pomanjkanju primernega partnerja — držati križem roke. V ostalem pa tudi vsa Ljubljana ve, da v enajstorici SK Ljubljane nekaj ni v redu in še zato so Hermežani in njihovi prijatelji več kakor mrzlično pričakovali revanšo, v kateri so si obetali — in še na domačih tleh povrhu — krepak obračun in kar osvojitev skromne lovorike, ki je zdaj dosegljiva najboljšim nogometašem našega mesta. To vse je pripomoglo, da je prišlo na igrišče okrog 800 ljudi, največ, kar jih je od aprila dalje pritegnila katerakoli sportna prireditev, ki so bili — prav tako kakor vsi igralci — edini v tem, da mora ta tekma nuditi nekaj, česar že ni dolgo prinesla nobena.

Borba zares!

In niso se motili... Moštvi, ki sta se od prvega udarca lotili posla z velikim elanom, sta ves čas igre vzdržali silen tempo in do zadnjega vztrajali v volji do zmage. Pri tem velja glede Ljubljane poudariti, da je bilo v obojem vztrajnejša, čeprav je vso prvo polovico igre gospodaril Hermes, ki garje vezalo še nekaj, o čemer v belo-zelenih vrstah ni bilo skoraj nobenih znakov. Modri so se danes pokazali kot ekipa zagrizenih borcev, od katerih je vsak žrtvoval vse in le nekatere nesrečne poteze posameznikov so spravile moštvo ob zasluženi uspeh. Tako je napadalna vrsta zgradila serije nevarnih akcij — prav do zadnje sekunde je bila na delu — medtem ko je v ozadju opravil ogromno delo Žitnik kot desni branilec, pa tudi o drugih ni reči nič slabega. Ljubljana je imela več šibkih točk, — deloma iz nadomestnih garnitur — za katere so morali posel opravljati drugi. Lah v napadu se je mnogo trudil, imel pa je vse naokrog premalo razumevanja. Dragoceno je bilo delo obrambne dvojice, vratar sam pa si je privoščil marsikatero parado — ne vselej z najboljšim uspehom. Igra je tekla kar se da zares in živahno, pri vsem tem pa fair in v mejah, dovoljenih po pravilih. Bila je po dolgem ena onih bitk, ki so tako značilne za prestiž dveh petelinov z enega dvorišča. Če so petelini majhni in dvorišče tudi samo tako...

Iz poteka

navajamo na kratko: Hermes zabije vodilni gol že v 5. min. Vratar Ljubljane zapusti svetišče in pobira žogo, ki mu jo odvzamejo; vrata so prazna in eden nasprotnih krilcev izkorisi situacijo in zadene dobro. 1:0 za H. Dve minuti kasneje nastopi Pepček eno svojih neštetih poti na drugi gol; ko uide branilcu, je stvar zapečatena. Rezultat je izravnan. 1:1. Toda H. se ne da in sili stalno v ofenzivo. V 16. min. dobi žogo Aljančič; iz težke pozicije pošlje neubranljivo med drogove 2:1 za H. Ljubljana prav za prav skoraj ne pride do sape; napadajo samo oni drugi. Po seriji kotov je v 32. min. spet eden; Aljančič je že na mestu; samo glavo pristavi in že je 3:1. Belo-zeleni sem in tja uredijo svoje vrste, toda prav nevarni niso nikoli. Tik pred odmorom se Lahu le ponudi prilika; bomba sedi, toda sodnik vidi off-side.

Po odmoru se Lj. pojavi drugačna, toda igra še zmerom ne teče drugače. H. se znajde v vsaki situaciji, toda samo v oni ne, ki v 10. min. zmoti Skoporca, da nastavi napačno stran glave. Žoga se močno odbije — v lastni gol. Zdaj je samo še 3:2 za H. Duhovi se razvnamejo. Lj. vidi spet rešitev, H. se podirajo upi. Tehtnica se začne nagibati; domači popuščajo. Evo, v 33. min. še novega udarca! Kroupa prisebno izrabi ugodno situacijo in izid je izravnan že drugič — 3:3. H. še ne vrže puške v koruzo, toda njegovi napadi so vse preveč sunkoviti, obramba Lj. pa že napne zadnje sile. Še »visijo« goli v zraku, posebno v mreži mladega vratarja Lj., toda vse se konča brez spremembe v številkah. Remis ostane, pokal pa prejme Ljubljana.

23 mož

Ljubljana: Mikuž, Hassl, Puterle, Lah II, Udovč, Pelicon, Kroupa, Lah, Stare II, Bertoncelj, Starc I.

Hermes: Oblak, Klančnik, Žitnik, Sočan I, Sočan III, Skoporec, Derenda, Aljančič, Brodnik, Eržen, Dežman.

Sodnik: Ehrlich.

V predtekmi sta remizirali z 1:1 tudi moštvi Grafike in Hermesa II.

Prvi prvaki naše pokrajine

V nedeljo je bilo v kopališču Ilirije tekmovanje za pokrajinsko prvenstvo v skokih v vodo, v katerih so zmagali: Šega in Janovsky med seniorji, Kobrova med seniorkami ter Erzin in Šušteršičeva, vsi sami Ilirijani.

Skoraj neopazno je prišlo, da smo v nedeljo popoldne dobili prve pokrajinske prvake, in sicer v skokih v vodo iz vrst edinega kluba, ki jih goji pri nas, SK Ilirije. Neopazno smo dejali zato, ker je bilo za njihov nastop prav za prav premalo propagande, in še zato, ker smo zvedeli šele zdaj, da se je za izvedbo prireditve v tej obliki zanimal zaupnik tukajšnjega CONI-a g. Buratti, ki ima z novimi prvaki v skokih še posebne načrte.

Samostojna skakalna prireditev v vodi, kakršne sploh še nismo imeli v Ljubljani, je že sama po sebi dokaz, da je mojster Branko Ziherl, ki se je spet vrnil med nas in posvetil vse svoje znanje novi skakalni generaciji, izvežbal številno ekipo, ki bo dala tej disciplini novo življenje. Uspehi nedeljske prireditve so to še bolj potrdili. Na deski smo videli 15 skakalcev-seniorjev in juniorjev in smo med njimi pogrešali samo začasno odsotnega Keržana — ki so najbolje pokazali, kaj zmore sistematično delo dobrih rok v pičlih dveh mesecih. Med seniorji sta se postavila Šega s stolpa in Janovsky po hudi borbi s Priboškom z deske, posebnega odobravanja pa je bila deležna edina seniorska udeleženka Tatjana Kober, ki je absolvirala ves olimpijski spored z deske v formi, da bi se celo v moški konkurenci plasirala na boljše mesto. Med mlado generacijo sta pokazala mnogo talenta oba zmagovalca, Majla Šušteršičeva in Erzin, pa tudi o drugih bi veljale samo besede priznanja.

Prvi pokrajinski prvaki v skokih v vodo so postali:

med seniorji: Šega (s stolpa) in Janovsky (z deske), *med seniorkami:* Kober (z deske), *med juniorji:* Erzin in *med juniorkami:* Šušteršič.

Imena in številke

Podrobni tehnični izidi so bili:

Skoki seniorjev s stolpa: 1. Bojan Šega 89.76 točk, 2. Albert Madon 74.65.

Skoki seniorjev s 3 m deske: 1. Vlad. Janovsky 129.07, 2. Franc Pribovšek 126.47, 3. Branko Selan 86.72.

Skoki seniork s 3 m deske: 1. Tatjana Kobrova 79.96.

Skoki juniork: 1. Majla Šušteršičeva 35.52, 2. Zalka Urbančičeva 34.79, 3. Hanka Nevšimal 29.80.

Skoki juniorjev: 1. Pavel Erzin 36.84, 2. Vitja Fabijan 36.08, 3. Albin Rogel 30.94, 4. Bojan Pip 30.44.

Prireditev, ki jo je obiskalo nekaj sto gledalcev, na koncu zelo zadovoljnih, je bila v izvedbi plavalne sekcije SK Ilirije brezhibna. Sodniški zbor je vodil podpredsednik SPZ prof. Andro Kuljiš. Oficielnemu delu sporeda so prireditelji priključili še dve točki »za publiko«, in sicer serijo skupinskih skokov, ki so vsi uspeli prav učinkovito, in pa tradicionalno revijo humorističnih skokov, ki imajo vselej, kadar pridejo spet na vrsto, svoje glasno hvaležne pristaše.

Ta plavalna prireditev za prvenstvo Ljubljanske pokrajine je bila v bistvu prvi del pokrajinskega prvenstva v plavanju, ki se bo nadaljevalo še sredi prihodnjega tedna, in sicer v dnevih 11., 12. in 13. t. m. v vseh plavalnih disciplinah po kategorijah v kopališču Ilirije in v izvedbi njene plavalne sekcije. Vsi pokrajinski prvaki v plavanju bodo verjetno še v tej sezoni prišli v poštev za nastope v močnejši konkurenci izven doma.

Razpis

novega mladinskega plavalnega tečaja v Iliriji

Ljubljanska plavalna šola razpisuje za mesec september svoj četrti letošnji mladinski plavalni tečaj. Tečaj bo trajal od 1. do 22. t. m. Vpisovanje je do 4. t. m. v kopališču SK Ilirije. Po vpisu bodo vsi tečajniki zdravniško pregledani po šolskem zdravniku. Vpisnina v tečaj znaša L. 6.— za osebo, vsakodnevna vstopnina L. 0.40.

ŽSK Hermes (Lahkoatletske sekcije). — Drevi (torek) ob 19.30 v klubski sobi gostilne »Pri sokolu« članski sestanek. Udeležba za damsko in moško sekcijo obvezna! Odbor.

Slovenska kolesarska zveza Ljubljana — službeno. Obveščamo vse kolesarske klube in sekcije, da bo plenarna seja dne 2. septembra ob 19. v prostorih kavarne Vospernik, Stari trg št. 34. Pozivamo vse odbornike in predsednike odnosno zastopnike, da se te seje zanesljivo in točno udeleže. Dnevni red: Predložitev podatkov nadrejenim oblastem. Ker so oblasti že večkrat urgirale predložitev zahtevanih podatkov, opozarjamo vse prizadete, da se v lastnem interesu in v izogib posledicam brezpogojno udeleže te plenarne seje. — Tajnik.

Iz Srbije

*** Smrt uglednega srbskega gospodarstvenika.** V Beogradu je 28. avgusta umrl živojin Dj. **Nešić**, generalni ravnatelj Vajfertove pivovarne ter upravni in nadzorstveni svetnik Vajfertovega rudnika »Kostolac«. Znan je bil tudi v hrvatskih in slovenskih gospodarskih krogih.

*** Beograjsko prebivalstvo in vrtovi.** Nemški vojaški poveljnik v Srbiji je objavil: Da bodo prebivalci mesta Beograda, katerih hiše ali zemljišča z vrtovi je zasegla nemška vojska, lahko pobirali letino, prejmejo lastniki dovoljenje, da smejo vsak ponedeljek, sredo in petek od 10. do 12. ure obiskovati svoje vrtove in pobirati pridelke. Pravico do tega morajo izkazati s posebno legitimacijo.

*** V Srbiji pouk 8. septembra.** Zaenkrat je določeno, da se prične pouk na nemški šoli v Beogradu, ki obsega otroški vrtec, nemško-srbsko šolo in posebno nemško šolo, dalje meščansko šolo in gimnazijo, dne 8. septembra ob pol 9. Bržčas se bo tudi po drugih šolah v Beogradu in Srbiji pričel pouk isti dan.

*** O pomanjkljivostih beograjske cestne železnice** razpravlja »Dunauzeitung« in pravi, da je dan za dnem zlasti opoldne videti, kako je beograjski tramvaj prenapolnjen. Tu je prerivanje in gneča in se je treba preizkušati v različnih akrobatskih sposobnostih. Tako se beograjski promet ne more in ne sme dalje razvijati. Če bo obremenitev še nadalje tako velika, bodo vozovi v nekaj mesecih zbiti in jih bo treba izključiti iz prometa. Beograjska občina bo zatorej morala pri velikih dohodkih od cestne železnice žrtvovati primerne zneske, da se bo cestni promet v Beogradu izboljšal.

Radio Ljubljana

Torek, 2. septebra 1941—XIX

7.30: Poročila v italijanščini, 7.45: pesmi in arije v presledku (8) napoved časa, 8.15: poročila v italijanščini, 12.30: poročila v slovenščini, 12.45: koncert saksofonista Miloša Ziherla, 13: napoved časa in poročila v italijanščini, 13.15: Komunike Glavnega Stana Oboroženih Sil v slovenščini, 13.17: orkestralna glasba pod vodstvom Petralia, 14: poročila v italijanščini, 14.15: radioorkester pod vodstvom Draga Marija Šijanca: slovenska glasba, 14.45: poročila v slovenščini, 17.15: plesna glasba orkestra Adamič, 19.30: poročila v slovenščini, 19.45: zabavna glasba, 20: napoved časa, poročila v italijanščini, 20.20: komentar dnevnih dogodkov v slovenščini, 21.30: pogovor v slovenščini, 21.45: koncert violinskega orkestra pod vodstvom mojstra Manna, 22.15: operna glasba, 22.45: poročila v slovenščini.

Iz Črnomlja

Črnomelj se prenavlja. Glavni trg je skoraj popolnoma preurejen. Grad gospoda Lacknerja, v katerem je okrajno glavarstvo je adaptiran in nanovo prebeljen isto tako je olepšana komenda in hiša Posojilnice. Izpred posojilnice so odstranili tudi železni vodnjak, ki že dolgo ni služil svojemu namenu, in postavili na istem mestu drog za zastavo.

Novost v občinskih financah je uvedla črnomeljska mestna občina z uvedbo nekake izvozne carine za izvoz lesa iz Črnomlja. Ta davek se plačuje po vagonu izvoženega lesa v višini od 7.60 lir do 19 lir. Dolžni so ga plačevati samo izvozniki-tujci.

Živilski trg je v četrtek posetil civ. komisar g. dr. ing. Cassanego ter je ob tej priliki imel na zbrane prodajalce in kupce priložnosti nagovor, v katerem je apeliral na čut solidarnosti in zahteval, da se eni kot drugi brezpogojno pridržavajo uradno določenih cen. Napovedal je, da bo v istem namenu obiskal tudi vse občine ter bo kmetom pojasnil potrebe sedanjega časa.

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Brivskega pomočnika
za izpomaganje ob sobotah in nedeljah iščem. Nasl. v vseh poslovalnicah Jutra. 15181-1

Perfektna pletilja
za rokavice, in vajenka, dobita takoj službo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15178-1

Vzgojiteljico
k 6letnemu in 8letni punčki, iščem preko dneva. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vzgojiteljica«. 15175-1

Službe išče

Beseda L —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 1.—.

Inženjer
išče poljubno mesto za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Elektro-strojnic. 14957-2

Pouk

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Osmošolec
več treh svetovnih jezikov, poučuje vse srednješolske predmete proti stanovanju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15188-4

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Kompl. Röntgen
in pribor za posnetke: stativ za žarnico, stativ za kasete, 4 kasete s folijami, Buky - blendo, distinktor, omarico za pregled slik, pribor za razvijanje slik, zaščitni predpasnik, akkomodac, očala ter nekaj filmov skupaj ali posamezno, zelo poceni prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15192-6

Pisarniško omaro
svetlorjavo, in tehtnice za 250 kg in 20 kg, iščemo. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Tehtnice«. 15189-6

Dva telefonska aparata
hišna, z zvonci in baterijami, ugodno prodam. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15184-6

Kupim

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Mizni štedilnik
kupim. Ivan Pirnat, Ljubljana, Tržaška cesta 105. 15187-7

Stanovanja

Zamenjam
trisobno stanovanje s pritiklinami v sredini mesta, za istotakega. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čisto 30«. 15191-21a

Eno- ali dvosobno stanovanje
išče mirna, toč. plačujoča stranka s 1. ali 15. septembrom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Odrasle osebe Ž«. 15102-21a

Enosob. stanovanje
z dve[illegible]. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takojšnja vselitev«. 15194-21a

Sobo odda

Sostanovalko
preprosto, toda čedno, pošteno, mirno, spremem v zračno, sončno sobo. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15163-23

Opremljeno sobo
s posebnim vhodom, oddam stalni osebi [illegible] Prijateljeva ul. 5, Prule. 15182-23

Prazno sobo
oddam takoj. Pozve se od 4. do 6. ure: Bleiweisova cesta 16, pritličje desno. 15196-23

Sobo ali primeren prostor
za krojaško delavnico, iščem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 15201-23

Opremljeno sobo
z dvema posteljama oddam. Vošnjakova ul. 4/II., desno. 15200-23

Opremljeno sobo
manjšo, oddam s 1. septembrom gospodični. Rožna ulica 19. 15174-23

Prazno sobo
prikladno tudi za pisarno, oddam takoj. Vprašati od 16. do 18. ure: Bleiweisova cesta 16, pritličje desno. 15196-23

Sobe išče

Opremljeno sobo
v centru, za 2—3 osebe, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Bolje osebe«. 15193-23a

Italijanski državni uradnik
išče opremljeno sobo z eno ali dvema posteljama, po možnosti s souporabo kopalnice. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam«. 15177-23a

Dijaške sobe

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Dijaka
prvo- ali drugošolca sprejmem na stanovanje in hrano. Rožna dolina, Predjamska 9. 15198-22

Dijakinje
sprejmem v vso oskrbo. — Klavir. — Sv. Petra 44/I. 15176-22

Radio

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Radioaparat
skoro nov, znamke Siera, zaradi selitve prodam. — Ljubljana, Koblarjeva 7. 15204-9

Dragocenosti

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Vsakovrstno zlato
kupuje po najvišjih cenah
ČERNE — juvelir. Ljubljana, Wolfova ulica 5-3

Avto, moto

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

BMW šasijo
generalno popravljeno z malo rabljeno gumo, pripravno za mali tovorni avto, proda za Lir 3800.— DKW zastopstvo J. Lovše, Celovška 93. 14945-10

Nov Puch motor
200 ccm, ugodno prodam ali zameniam za gumo za DKW avto. — Omahen, Višnja gora. 15173-10

Kolesa

Novo damsko in moško kolo
poceni naprodaj. Dinamo-svetilke po italijanskih predpisih poceni. Frančiškanska ulica 10, dvorišče. 15202-11

Damsko kolo
drap barve, skoro novo, ugodno prodam. Ogled 2. sept. 1941 med 12. in 13. uro v garaži hotela Union. 15203-11

Posest

PRODAM
več trgovskih, gostilniških, stanovanjskih hiš in vil v centru in okolici ter gozdov. ZAJEC ANDREJ, realitetna pisarna, Tavčarjeva ul. 10, telefon 3[illegible] 14931-20

Dvonadstropno hišo
s trgovino na glavnem trgu večjega mesta Slovenije, Ljubljanske pokrajine, zaradi upokojitve prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zmerna cena«. 15185-20

Stroji

Singer šivalni stroj
z dolgim čolničkom, prodam. — Resljeva c. 3/II. 15197-29

Čevljarski stroj
za gornje dele (Flachstepp), v dobrem stanju, prodam. Poizve se: Frankopanska 23, I. nadstr., levo. 15199-29

Obrt

Pristno oranžado
v originalnih steklenicah in mineralna voda na debelo se dobi v glavni zalogi, Kolodvorska ul. 8, M. Gerovac. 14889-30

Izgubljeno

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Izgubljen je bil
spodnji del zlate zapestne ure v soboto od Ilirske ulice na trg in nazaj. Najditelja naprošam, da ga odda v ogl. odd. Jutra proti nagradi. 15190-28

Izgubljena je bila
denarnica od Bellevue za Cekinovim gradom do Tivolija. Poštenega najditelja prosim, da mi denarnico vrne proti nagradi v trgovino Šumi, Gradišče 9. 15183-28

Živali

Angora zajce
lepe, trimisečne, prodam za olje ali mast. Florijanska ulica 22. 15195-27

Ženitve

Beseda L 1.—, taksa —.60, za šifro L 2.—.

Gospod srednjih let
išče gospodično od 25 do 35 let, lepe preteklosti, zaradi ženitve. Ponudbe s sliko na ogl. odd. Jutra pod »št. 1000«. 15180-25

Obrtnik
kovaški mojster, želi poročiti dekle od 40—50 let. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lastno posestvo«.

†

Dne 31. avgusta ob ½ 13. uri mi je umrl po hudem trpljenju in dolgi bolezni moj edini brat

Alfonz Aplenc

Pogreb dragega pokojnika se bo vršil v torek, dne 2. septembra 1931, ob 4. uri popoldne z Žal, kapele sv. Krištofa, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 1. septembra 1941.

Globoko žalujoča sestra VIKTORIJA DOLENC in ostalo sorodstvo

J. Esteven 44

SKRIVNOSTNA KRČMA

»Mamica,« sem vprašala, »kje je Buck? Nekaj ur bo že, kar ga ne vidim. Na trati pred hišo ga ni.«

Tedaj je stopila mati na kuhinjski prag in glasno zaklicala brata. Odtod je šla na kuhinjske stopnice in zakričala njegovo ime.

»Stavim, da je kje v kleti,« je dejala. »Če ga zalotim, da šari okrog tistih železnih vratec...« Odprla je loputnico in znova zaklicala v temo, ki je bila spodaj. »Tudi v kleti ga ni,« je rekla in spustila loputnico nazaj. »Pa ne verjamem, da bi bilo vzroka za skrb. Najbrže bo v gozdu, toda ni mi všeč, da se toliko klati zunaj hiše. Ti samo strezi svojim ljudem.«

Ko pa so vsi odšli, se mi je zazdel njen obraz kar razdejan od tesnobe.

»Še vedno se ni vrnil.«

»Iščiva ga še enkrat po vsej hiši,« sem predložila. »Saj poznaš njegovo navado, da stika po kotih. Nemara je kam padel...«

Podoba Gracije Oliverjeve mi je vstala v spominu hkratu z obrazom Jakoba Gilla. Kdo je bil človek, ki so ga videli, da se je potuhnil za našo hišo?

Spet in spet sva kričali Buckovo ime v temno klet; pogledali sva v skrivališče za pečjo ter pretaknili sobe in hodnike. Najini klici so odmevali po vsej hiši in se razlegali ob robu gozda, ki so ga že zagrinjale prve večerne sence, toda vse je bilo zaman.

Najhujšemu sovražniku ne bi želela, da bi prebil ure, ki sva jih midve prebili. Celó gorečo svečo sva spustili v vodnjak, češ da ne bi bil Buck padel vanj in utonil? Korak za korakom sva obhodili breg potoka vse do mostu, čez katerega je vodila glavna cesta. In zdajci sva ovedeli, da je okrog naju popolna tema. Vonj poletnega večera na kmetih in škrabljanje prvih deževnih kapelj bosta v mojem spominu zmerom spojena s tesnobo tega najinega iskanja. Kdo ve, doklej bi bilo trajalo, da ni nebo odprlo svojih zatvornic.

Ko sva izprevideli, da mora biti z Buckom nekaj narobe, je mati v obupu telefonirala ashlandski policiji. Lahko bi si bila mislila, da bo vse bob v steno!

»Prav, gospa, objavili bomo po radiu, da je vaš sin izginil, ter obvestili zvezne redarje.«

»Kaj pravite, ali ga niso morda ugrabili?« je z zamirajočim glasom vprašala mati.

»Mogoče, gospa. Imate koga na sumu?«

»Da,« je odločno odgovorila mati. »Na sumu imam žensko, ki živi v sosednji hiši, neko gospo Bodeyevo.«

»Nam, gospa, zatrjujejo, da je to mirna in vse časti vredna oseba. Gospodinja pri gospodu Gervaisu, kaj ne? Vsekako vzamemo vaš sum na znanje. Nikogar drugega?«

»Jakoba Gilla, kakopak. Človeka, ki se je skladal z njegovim opisom, so danes videli v okolici naše hiše.«

»Ne verjamemo, da bi mogel biti on, gospa. Imamo dobre razloge za domnevo, da je povsem drugje. Nikogar drugega?«

Mati se je obotavljala.

»Bi bilo na kak način mogoče telefonirati gospodu Claveringu?«

»Tega so odpeljali v Filadelfijo, gospa. Nocoj mu ne morete telefonirati.«

»Nekaj je treba ukreniti,« je rekla mati. »Nimate nobenega svéta zame?«

»Pač, gospa: zaprite gostilno, pridite v Ashland in prenočite tukaj.«

»Ta bi bila lepa!« se je ujezila mati. »Če bi se v tem primeru moj sin vrnil, bi našel hišo zaklenjeno in ne bi vedel, kam naj gre spat. Pa recimo, da prideva midve v Ashland: ali bi mogli poslati semkaj redarja, ki bi čez noč pazil na hišo?«

»Na žalost ne, gospa. Nimamo dovolj ljudi. Toda če hočete res ostati v hiši, naročimo zveznim redarjem, naj posebno bistro pazijo na cesto pred vašo gostilno. Bojim se, da je to vse, kar moremo storiti.«

»A to je škandal!«

»Zelo mi je žal, gospa. Kakor hitro kaj zvemo, vam sporočimo.«

Mati je rezko obesila slušalo nazaj in sedla, vsa iz sebe od jeze.

»Vsaj storiti da bi mogli kaj!« je vzkliknila. »Kar koli. Tako pa sediva tu in čakava s prekrižanimi rokami... Kdo ve, ali Clavering kaj ve o vsem tem? Danes sem ga videla, ko sta se z Buckom neznansko skrivnostno nekaj pomenkovala. Jih nisi tudi ti videla pri vodnjaku?«

»Da, mamica,« sem odgovorila. »Toda nekaj je gotovo: Rage Clavering ne bi niti skrivil Bucku lasu na glavi niti ne bi strašil naju dveh, pa da bi stokrat mogel.«

Tedaj sva znova pomislili na Gilla in — klub zagotovilu policije — na gospo Bodeyevo; nazadnje sem zatajila svoje samoljubje in telefonirala v Gervaisovo hišico, toda oglasil se ni nihče.

Čez nekaj časa je prišel zvezni redar. Rekel je, da bo vso noč vsak četrt ure pregledal kos ceste pred našo hišo, in nama priporočil, naj bova mirni. Njegova navzočnost in njegove besede so naju nekoliko potolažile, toda najina zapuščenost se nama je zdela sedaj, ko je prazna gostilna tonila v nočni temi, vzlic vsemu neznosna. Rahlo mrmranje dežja — nocoj namreč ni bilo nevihte kakor prvo noč, ampak miren, enoličen, brezkonočen naliv — je kaj prikladno spremljal najine misli.

Mučna stran zastran Bucka nama ni dala misliti na to, da bi legli. Vrhu tega je hotela mati ostati pri telefonu. Tako sva brez konca in kraja sedeli v salonu za mizo.

»Mamica,« sem zamrmrala kdo ve kolikokrat, »ali si slišala? Poslušaj!«

Naglo je vzdignila glavo.

»Kaj je, Ana?«

»Tamle! Ne slišiš? V veži.«

Tedaj je vstala, šla gledat po vseh kotih in se vrnila.

»Nič ni bilo.«

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.